

فارسی 2

فصل یکم: ادبیات تعلیمی درس یکم: نیکی معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱- با توجه به ابیات زیر به سوالات پاسخ دهید.

اگر لطفش قرین حال گردد
همه ادبارها اقبال گردد
و گر توفیق او یک سو نهد پای
نه از تدبیر کار آید نه از رای

*مفهوم ابیات دوگانه بالا چه چیزهایی را با هم مقایسه می کند؟

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

درس دوم: قاضی بست دستور

۲- جملات معلوم زیر را به صورت مجهول در آورید.
الف) خیمه ها و شرعها زده بودند.
ب) امیر کشتی ها بخواست.
ج) جامه ها افگندند.

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

درس یکم: نیکی دستور

۳- در دو بیت زیر نقش دستوری واژه های مشخص شده را بنویسید.
سحر دیدم درخت ارغوانی
کشیده سر به بام خسته جانی
به گوش ارغوان آهسته گفتم
بهارت خوش که فکر دیگرانی

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

آرایه‌های ادبی

۴- در بیت زیر آرایه‌های «واج آرایی، کنایه و اضافه استعاری» را بیابید.
 «در نایبته احسان گشاده‌ست
 به هر کس آنچه می‌بایست داده‌ست»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۵- در هریک از ابیات زیر آرایه «کنایه» را بیابید.
 الف) بی علم، دین همی چه طمع داری
 در هاون آب، خیره چرا سایه؟
 ب) دست هجر تو دهانم را دوخت
 تا نگویم که مکن پرده‌داری
 پ) به خشم رفته ما را که می‌برد پیغام؟
 بیا که ما سپر انداختیم اگر جنگ است

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۶- در ابیات زیر آرایه «کنایه» را بیابید و مفهوم عبارت کنایی را بنویسید
 الف) ای دریده یوسفان را پوستین از راه ظلم
 باش تا گرگی شوی و پوستین خود دری
 ب) خوش بود گر محک تجربه آید به میان
 تا سیه‌روی شود هر که درو غش باشد
 پ) از دو عالم دست کوتاه کن چو سرو آزاده‌وار
 کان که کوتاه دست باشد در جهان سرور شود

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

واژگان

۷- معادل واژه‌های «روی آوردن، بداندیشی، کوتاه‌همت و اندوهگین» را در ابیات زیر پیدا کنید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

الف) خرد را گر نبخشد روشنایی

بماند تا ابد در تیره‌رایی

ب) کرم ورزد آن سر که مغزی در اوست

که دون‌همتانند بی‌مغز و پوست

پ) بلند آن سر، که او خواهد بلندش

نژند آن دل که او خواهد نژندش

ت) اگر لطفش قرین حال گردد

همه ادبارها اقبال گردد

درس دوم: قاضی بست معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۸- با توجه به مفهوم قسمت‌های مشخص شده در عبارت «قاضی بسیار دعا کرد و گفت: این صلت فخر است. پذیرفتم و باز دادم که مرا به کار نیست و

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

قیامت سخت نزدیک است، حساب این نتوانم داد،

دو ویژگی رفتاری و اخلاقی قاضی بست را بنویسید.

درس یکم: نیکی معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۹- مفهوم کلی بیت زیر چیست؟

«با زمانی دیگر انداز ای که پندم می‌دهی

کاین زمانم گوش بر چنگ است و دل در چنگ نیست،

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

آرایه‌های ادبی

۱۰ - با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

(۱) فخری که از وسیلت دون همّتی رسد

گر نام و ننگ داری، از آن فخر، عار دار

(۲) صورت بی صورت بی حدّ غیب

ز آینه دل تافت بر موسی ز جیب

(الف) در کدام بیت تناقض یافت می شود؟

(ب) کدام بیت به داستان یکی از پیامبران اشاره می کند؟

(پ) در بیت اول تضاد را بیابید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۱ - با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

(۱) معیار دوستان دَغَل روز حاجت است

قرضی برای تجربه از دوستان طلب

(۲) صورت بی صورت بی حدّ غیب

ز آینه دل تافت بر موسی ز جیب

(الف) در بیت اول وسیله سنجش دوستان خوب از بد چیست؟

(ب) مفهوم کلی بیت دوم چیست؟

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

قرابت معنایی

۱۲ - بیت زیر با کدام بیت تناسب مفهومی ندارد؟
«آن کس که افتاد خدایش گرفت دست
گو بر تو باد تا غم افتادگان خوری»
الف) ره نیک‌مردان آزاده گیر
چو استاده‌ای دست افتاده گیر
ب) افتادگی آموز اگر طالب فیضی
هرگز نخورد آب زمینی که بلند است

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۳ - ابیات زیر را معنا کنید.
الف) بخور تا توانی به بازوی خویش
که سعیت بود در ترازوی خویش
ب) کرم ورزد آن سر که مغزی دروست
که دون‌همتانند بی مغز و پوست

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

قرابت معنایی

۱۴ - با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.
«چنان سعی کن کز تو ماند چو شیر
چه باشی چو روبه به وامانده، سیر؟»
الف) منظور از واژه «وامانده» در مصراع دوم چیست؟
ب) بیت را معنا کنید.
پ) مفهوم بیت سفارش به چه امری است؟

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۵ - با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«برو شیر درنده باش، ای دَغَل
مَیْنَداز خود را چو روباه شَل»

الف) دو نماد در بیت پیدا کنید.

ب) یک عبارت کنایی بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

پ) مفهوم نهایی بیت توصیه به چه امری است؟

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

آرایه‌های ادبی

۱۶ - در بیت زیر کدام واژه ایهام تناسب دارد؟

«نه بیگانه تیمار خوردش نه دوست
چو چنگش، رگ و استخوان ماند و پوست»

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

قرابت معنایی

۱۷ - مفهوم کنایی هر یک از عبارات زیر را بنویسید.

الف) زرخدان به جیب فرو بردن:

ب) سعيات بُود در ترازوی خویش:

پ) دل در چنگ نبودن:

ت) دیده را بیننده کردن:

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

دستور

۱۸ - با توجه به بیت زیر به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید.

«خرد را گر نبخشد روشنایی

بماند تا ابد در تیره‌رایی»

الف) در مصراع اول مفعول را بیابید.

ب) فعل مصراع دوم گذرا است یا ناگذر؟

پ) نقش دستوری «خرد» را مشخص کنید.

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۹ - مفهوم دقیق بیت «به ترتیبی نهاده وضع عالم / که نی یک موی باشد بیش و نی کم» در کدام گزینه یافت می‌شود؟

الف) آفرینش انسان از خاک

ب) نظام احسن آفرینش

پ) لطف و کرم خدا در خلقت مخلوقات

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

دستور

۲۰ - در ابیات زیر «فعل‌های حذف‌شده را بیابید و نوع حذف را مشخص سازید. (لفظی - معنوی)

الف) به نام چاشنی‌بخش زبان‌ها

ب) بلند آن سر که او خواهد بلندش

حلاوت‌سنج معنی در بیان‌ها

نژند آن دل که او خواهد نژندش

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

- - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۲۱ - بیت «به نام چاشنی بخش زبانها / حلاوت سنج معنی در بیانها» را به نثر روان برگردانید.

آرایه های ادبی

- - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۲۲ - در بیت زیر آرایه های «حس آمیزی، کنایه، مجاز» را بیابید.

«به نام چاشنی بخش زبانها
حلاوت سنج معنی در بیانها»

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

- - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۲۳ - وحشی بافقی در بیت زیر خداوند متعال را به خاطر چه ویژگی و خصوصیتی ستایش می کند؟

«به نام چاشنی بخش زبانها
حلاوت سنج معنی در بیانها»

درس دوم : قاضی بُست معنا و مفهوم ابیات و عبارات

- - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۲۴ - پیام های اصلی درس «قاضی بست» چیست؟

- - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۲۵ - با توجه به عبارت زیر دلیل پرهیز از قبول کردن طلا و عدم پذیرش پاداش چیست؟
«بر من پوشیده است که آن غزوها بر طریق سنت مصطفی هست یا نه. من این نپذیرم و در عهدۀ این نشوم.»

۲۶- با توجه به متن به سؤالات زیر پاسخ دهید.

«بونصر گفت: ای سبحان‌الله! زری که سلطان محمود به غزو از بتخانه‌ها به شمشیر بیاورده باشد و بتان شکسته و پاره کرده و آن را امیرالمؤمنین می‌روا دارد

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

ستدن آن، قاضی همی نستاند؟!»

الف) عبارت «سبحان‌الله» در چه مواردی به کار می‌رود؟

ب) منظور از «امیرالمؤمنین» چه کسی است؟

پ) عبارت «می‌روا دارد ستدن» را معنا کنید.

۲۷- با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید:

«گفت: زندگانی خواجه عمید دراز باد علی‌ای حال من نیز فرزند این پدرم که این سخن گفت و علم از وی آموخته‌ام و اگر وی را یک روز دیده بودمی

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

و اجب کردی که در مدت عمر پیروی او کردمی و من هم از آن حساب و پرسش قیامت بترسم که وی می‌ترسد.»

الف) نهاد فعل «گفت» در اول عبارت کیست؟

ب) گوینده این عبارت چه دلایلی را برای نپذیرفتن طلاهای اهدایی سلطان مسعود ذکر می‌کند؟

ج) منظور از «خواجه عمید» چه کسی است؟

۲۸- با توجه به عبارت زیر به سؤالات مطرح‌شده پاسخ دهید؟

«بونصر گفت: «لله درُّ کُما؛ بزرگا که شما دو تنید» و بگریست و ایشان را بازگردانید و باقی روز اندیشه‌مند بود و از این یاد می‌کرد.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

الف) مرجع «ایشان» چه کسانی هستند؟

ب) چرا بونصر مشکان «اندیشه‌مند» بود؟

تاریخ ادبیات

۲۹ - بیت زیر سروده کدام شاعر پارسی گو است؟
حساب خود اینجا کن آسوده دل شو
میفکن به روز جزا کار خود را

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

دستور

۳۰ - در بیت زیر افعال معلوم را بیابید و به صورت مجهول درآورید.
زاغی از آنجا که فراغی گزید
رخت خود از باغ به راغی کشید

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۳۱ - شکل مجهول شده عبارات زیر را بنویسید.
الف) پس از نماز کس فرستاد.
ب) قاضی بوالحسن و پسرش را بخواند.
ج) آن، قاضی همی نستاند.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۳۲ - شکل مجهول شده عبارات زیر را بنویسید.
الف) زرهاست که پدر ما از غزو هندوستان آورده است.
ب) ما حق نعمت تندرستی لختی گزارده باشیم.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۳۳ - در عبارات زیر فعل‌های «مجهول» را بیابید و آن را به فعل «معلوم» تبدیل کنید.
الف) چون نامه‌ها گسیل کرده شود تو باز آی.
ب) پیغامی است سوی بونصر در بابی تا داده آید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۳۴ - هریک از عبارات «معلوم» زیر را به صورت «مجهول» در آورید.
الف) آغاجی نامه را بستد و پیش بُرد...
ب) ای بوالفضل تو را امیر می بخواند.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۳۵ - جملات معلوم زیر را به صورت مجهول در آورید.
الف) بونصر نامه های رسیده را به خط خویش، نکت بیرون می آورد.
ب) و از بسیاری نکت، چیزی که در او کراهیتی نبود می فرستاد فرود سرای.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۳۶ - با توجه به عبارت «دو هزار هزار درم به دیگر ممالک به مستحقان و درویشان دهند شکر این را، و نیشته آمد و به توقع مؤکد گشت و مبشران برفتند» به سوال پاسخ دهید.
الف) یک فعل معلوم بیابید و آن را به صورت مجهول در آورید.
ب) یک فعل مجهول بیابید و آن را معلوم کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

۳۷ - در جملات زیر فعل های معلوم را به صورت مجهول در آورید.
الف) امیر را بگرفتند و بر بودند و به کشتی دیگر رسانیدند.
ب) امیر به خیمه فرود آمد و جامه بگردانید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۳۸ - بیت زیر را معنا کنید.
دید یکی عرصه به دامان کوه
عرضه ده مخزن پنهان کوه

۳۹ - عبارات زیر را معنا کنید.
 الف) بونصر را بگویی که امروز دُرُستم و در این دو سه روز بار داده آید که علت و تب تمامی زایل شد.
 ب) اما ایزد رحمت کرد پس از نمودن قدرت، و سوری و شادی‌ای به آن بسیاری تیره شد.

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۴۰ - عبارات زیر را معنا کنید.
 الف) تا این عارضه اوفتاده بود، بونصر نُکت نامه‌های رسیده را، به خطِ خویش بیرون می‌آورد.
 ب) این مرد بزرگ به نشاط قلم در نهاد و تا نزدیک نماز پیشین این مهمات فارغ شده بود.

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۴۱ - عبارت زیر را به نثر روان برگردانید.
 الف) ناگاه آن دیدند که چون آب نیرو کرده بود و کشتی پر شده، نشستن و دریدن گرفت.
 ب) مثال داد تا هزار هزار درم به غزنین و دو هزار هزار درم به دیگر ممالک به مستحقان و درویشان دهند.

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۴۲ - عبارات زیر را به نثر روان برگردانید.
 الف) امیرمسعود به کران رود هیرمند رفت با بازان، یوزان، حشم و ندیمان و مطربان
 ب) ناوی ده بیاورند یکی بزرگ‌تر از جهت نشست او، جامه‌ها افگندند.

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

واژگان

۴۳ - هریک از کلمات ستون اول را به مترادف آن در ستون دوم وصل کنید.

الف) تشویش	الف) آوازه‌خوان
ب) ستدن	ب) زبون
پ) بیچاره	پ) آشفستگی
ت) مطرب	ت) حیران
ث) سرگشته	ث) دریافت کردن

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۴۴- در عبارت زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

الف) امیرآنجا بر زبَرِ تخت نشسته دیدم، پیراهن توزی، مخنقه در گردن عقدی همه کافور.
 ب) و خیلتاشان و سوار را گسیل کرده پس رقعتی نیش به امر و هرچه کرده بود باز نمود.

۴۵- در عبارت زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

«و از بسیاری نکت چیزی که در آن کراهیتی نبود می‌فرستاد فروود سرای، به دست من و من به آغاجی می‌دادم و خیرخیر جواب ۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶ می‌آوردم. تا آن‌گاه که نامه‌ها رسید از پسران علی تکین و من نکت آن نامه‌ها پیش بردم و بشارتی بود.»

درس یکم: نیکی دستور

۴۶- تفاوت معنایی فعل «شد» را در بیت‌های زیر بررسی کنید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

الف) مگر دیوانه خواهم شد درین سودا که شب تا روز
 سخن با ماه می‌گویم پری در خواب می‌بینم
 ب) سر ما و در میخانه که طرف (سمت) بامش
 به فلک، بر شد و دیوار بدین کوتاهی

۴۷- فعل «شد» در کدام یک از ابیات زیر فعل اسنادی است؟

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

الف) خرامان (به آهستگی) بشد سوی آب روان
 ب) ز تاب آتش دوری شدم غرق عرق چون گل
 پ) هرگز به یمن عاطفت پیر می‌فروش
 چنان چون شده باز جوید روان
 بیارای باد شبگیری نسیمی زان عرق چینم
 ساغر تهی نشد ز می صاف روشنم

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۴۸ - مفهوم بیت «به‌ترتیبی نهاده وضع عالم
«کمال حُسن تدبیرش چنان آراست عالم را
که تا دور آبد باقی براو حُسن و ثنا آمد»

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

دستور

۴۹ - معنای فعل «شد» در بیت‌های زیر چه تفاوتی با هم دارد؟
(الف) تا بگویم که چه کشفم شد ازین سیر و سلوک
به در صومعه با بریط و پیمانہ روم
(ب) قد تو تا بشد از جویبار دیدۀ من
به‌جای سرو جز آب روان نمی‌بینم

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۵۰ - در ابیات زیر معنای فعل «شد» را بنویسید.
(الف) دل و دینم شد و دلبر به ملامت برخاست
گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست
(ب) تا رفتنش بینم و گفتنش بشنوم
از پای تا به سر همه سمع و بصر شدم

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۵۱ - در هر یک از ابیات زیر معنای واژه «شد» را بنویسید.
(الف) دی (دیروز) می‌شد و گفتم صنما عهد به‌جای آر
گفتا غلطي خواجه درین عهد وفا نیست
(ب) واعظ خلوت نشین دوش به میخانه شد
از سر پیمان گذشت بر سر پیمانہ شد

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۵۲- در بیت زیر نقش واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

بلند آن سر، که او خواهد بلندش

نژند آن دل، که او خواهد نژندش

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

۵۳- با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

«نه بیگانه تیمار خوردش نه دوست

چو چنگش، رگ و استخوان ماند و پوست»

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

الف

نقش ضمیر «ش» را در واژه‌های «خوردش» و «چنگش» مشخص کنید.

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

ب

مفهوم مصراع دوم بیت را بنویسید.

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۶

آرایه‌های ادبی

۵۴- «استعاره» را در بیت‌های زیر مشخص کنید.

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

الف

به نام چاشنی بخش زبان‌ها

حلاوت سنج معنی در بیان‌ها

۰ - متوسط‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب

کسی نیک بیند به هر دو سرای

که نیکی رساند به خلق خدای

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

تاریخ ادبیات

۵۵- سراینده هر یک از بیت‌های زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

الف

فخری که از وسیلت دون همتی رسد
گر نام و ننگ داری، از آن فخر، عار دار (اوحدی / صائب تبریزی)

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ب

صورت بی صورت بی حد غیب
ز آینه دل تافت بر موسی ز جیب (سعدی / مولوی)

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

پ

معیار دوستان دغل روز حاجت است
قرضی به رسم تجربه از دوستان طلب (حافظ / صائب تبریزی)

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ت

به گوش ارغوان آهسته گفتم
بهارت خوش که فکر دیگرانی (رشید یاسمی / فریدون مشیری)

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

درس دوم: قاضی بست معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۵۶ - با توجه به عبارت به سوالات پاسخ دهید.

«بسیار دعا کرد و گفت: این صلت فخر است پذیرفتم و باز دادم که مرا به کار نیست و قیامت سخت نزدیک است حساب این نتوانم داد و نگویم که مرا سخت دربايست نیست اما چون به آنچه دارم و اندک است، قانعم وزر و وبال این چه به کار آید؟»

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

○ - متوسط مرجع: منتا - ۱۳۹۶

الف

جمله «مرا به کار نیست» را معنا کنید.

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

ب

واژه‌های «وزر» و «وبال» را معنا کنید.

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

پ

عبارت «نگویم که مرا سخت دربايست نیست» را معنا کنید.

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۶

ت

قاضی بست چه دلایلی را برای رد نمودن طلاهای اهدایی امیر مسعود مطرح می‌کند؟

۵۷- در هر یک از عبارات و ابیات زیر آرایه‌ای که مقابل آن آمده را در آن نشان دهید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

الف

پس به کران آب فرود آمدند و خیمه‌ها و شراع‌ها زده بودند.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب

زاغی از آنجا که فراغی گزید
رخت خود از باغ به راغی کشید (کنایه)

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

پ

هم حرکاتش متناسب به هم
هم خطواتش متقارب به هم (واج‌آرایی)

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

درس یکم: نیکی معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۵۸- نوع ادبی هر یک از شعرهای زیر را بنویسید.

۰- سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

الف. بگیر ای جوان، دست درویش پیر
نه خود را بیفکن که دستم بگیر
خدا را بر آن بنده بخشایش است
که خلق از وجودش در آسایش است
ب. مجنون چو حدیث عشق بشنید
اول بگریست، پس بخندید
از جای چو مار حلقه برجست
در حلقه زلف کعبه زد دست

درس دوم: قاضی بُست معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۵۹- با توجه به عبارت:

۰- سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

«من کیسه‌ها بستدم و به نزدیک بونصر آوردم. دعا کرد و گفت: خداوند این سخت نیکو کرد،
الف. گوینده متن بالا کیست؟
ب. منظور از «خداوند» چه کسی است؟

۶۰ - یکی از ویژگی‌های نثر زیر را بنویسید.

«بردم و راه یافتم و برسانیدم و امیر بخواند و گفت: «نیک آمد» و آغاچی خادم را گفت: «کیسه‌ها بیاور.»

۰ - سخت‌مرجع: گل واژه - ۱۳۹۸

فصل دوم: ادبیات پایداری درس سوم: در امواج سند آرایه‌های ادبی

۶۱ - «دریای خون»، در بیت‌های «هشتم و دوازدهم» درس «در امواج سند» استعاره از چیست؟

۰ - سخت‌مرجع: تمرین‌های کتاب - ۱۴۰۲

بیت هشتم: در آن دریای خون در قرص خورشید
بیت دوازدهم: در آن دریای خون در دشت تاریک
غروب آفتاب خویشتن دید
به دنبال سر چنگیز می‌گشت

۶۲ - ابیات زیر را از نظر کاربرد «تشبیه» و «کنایه» بررسی کنید.

۰ - سخت‌مرجع: تمرین‌های کتاب - ۱۴۰۲

ز رخسارش فرو می‌ریخت اشکی
بنای زندگی بر آب می‌دید
در آن سیماب‌گون امواج لرزان
خیال تازه‌ای در خواب می‌دید

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۶۳ - شاعر در بیت زیر، قصد بیان چه نکته‌ای را دارد؟

۰ - سخت‌مرجع: تمرین‌های کتاب - ۱۴۰۲

در آن تاریک شب می‌گشت پنهان
فروغ خرگه خوارزمشاهی

۶۴ - حمیدی شیرازی در ابیات زیر، چه کسی را و با چه ویژگی‌هایی وصف می‌کند؟

۰ - سخت‌مرجع: تمرین‌های کتاب - ۱۴۰۲

چه اندیشید آن دم، کس ندانست
که مژگانش به خون دیده تر شد
چو آتش در سپاه دشمن افتاد
ز آتش هم کمی سوزنده تر شد

قرابت معنایی

۶۵- دربارهٔ ارتباط معنایی بیت زیر و متن درس «در امواج سند» توضیح دهید.

○ - سخت مرجع: تمرین های کتاب- ۱۴۰۲

در ره عشق وطن از سر جان خاسته ایم

تا در این ره چه کند همت مردانه ما «رهی معیّری»

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۶۶- شاعر در بیت زیر، چه صحنه‌ای از نبرد را وصف می‌کند؟

○ - سخت مرجع: تمرین های کتاب- ۱۴۰۲

«ولی چندان که برگ از شاخه می‌ریخت

دوچندان می‌شکفت و برگ می‌کرد»

درس پنجم: آغازگری تنها آرایه‌های ادبی

۶۷- در هریک از ابیات زیر آرایه‌های خواسته شده را بیابید.

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) نهان می‌گشت روی روشن روز

به زیر دامن شب در سیاهی (تشخیص - استعاره)

ب) فرو می‌ریخت گردی زعفران رنگ

به روی نیزه‌ها و نیزه‌داران (تشبیه - استعاره)

درس سوم: در امواج سند معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۶۸- ابیات زیر را به نثر روان برگردانید.

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«به مغرب سینه‌مالان قرص خورشید

نهان می‌گشت پشت کوهساران

فرو می‌ریخت گردی زعفران رنگ

به روی نیزه‌ها و نیزه‌داران»

درس پنجم: آغازگری تنها آرایه‌های ادبی

۶۹- در ابیات زیر آرایه‌های «کنایه، ایهام تناسب، واج آرایبی، جناس ناهمسان» را بیابید.

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«نهان می‌گشت روی روشن روز

به زیر دامن شب در سیاهی

در آن تاریک شب می‌گشت پنهان

فروغ خرگه خوارزمشاهی»

درس سوم : در امواج سند دستور

۷۰- باتوجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«نهان می گشت روی روشن روز

به زیر دامن شب در سیاهی»

(الف) چند ترکیب وصفی و اضافی وجود دارد؟

(ب) بیت چند جمله است؟

(ج) نقش دستوری واژه‌های «نهان»، «زیر» و «سیاهی» را مشخص کنید.

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۷۱- باتوجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«در آن تاریک شب می گشت پنهان

فروغ خرگه خوارزمشاهی»

(الف) یک ترکیب وصفی مقلوب بیابید.

(ب) هسته گروه اسمی در مصراع دوم چیست؟

(ج) نقش دستوری واژه‌های «فروغ» و «پنهان» را بنویسید.

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

درس پنجم : آغازگری تنها آرایه‌های ادبی

۷۲- شاعر در ابیات زیر چند بار از آرایه استعاره بهره برده است؟

«به خوناب شفق در دامن شام

به خون آلوده ایران کهن دید

در آن دریای خون، در قرص خورشید

غروب آفتاب خویشتن دید»

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۷۳- در ابیات زیر آرایه‌های «تشبیه، کنایه، واج آرایی و مراعات نظیر» را بیابید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«به خوناب شفق در دامن شام
به خون آلوده ایران کهن دید
در آن دریای خون در قرص خورشید
غروب آفتاب خویشتن دید»

درس سوم : در امواج سند دستور

۷۴- در ابیات زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) به خوناب شفق در دامن شام
به خون آلوده ایران کهن دید
ب) چو آتش در سپاه دشمن افتاد
ز آتش هم کمی سوزنده‌تر شد

۷۵- در عبارات زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) چندین درخت نامور که خدای عزوجل آفریده است.
ب) و سرو را هیچ از این نیست و همه وقتی خوش است.

قرابت معنایی

۷۶- ویژگی نمادین درخت «سرو» را در مثال‌های زیر مقایسه کنید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) هر درختی را ثمره معین است و سرو را هیچ از این نیست و همه وقتی خوش است و این است صفت آزادگان.
ب) به سرو گفت کسی میوه‌ای نمی‌آری
جواب داد که آزادگان تهیدستانند

درس پنجم: آغازگری تنها آرایه‌های ادبی

۷۷- در بیت چند تشبیه وجود دارد؟ ارکان هر تشبیه را مشخص کنید.

«گرت ز دست برآید چو نخل باش کریم

ورت ز دست نیاید چو سرو باش آزاد»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۷۸- در عبارت زیر آرایه‌های «کنایه و مجاز» را بیابید.

«تبریز، مرکز فرماندهی خط مقدم دفاع در برابر دست‌درازی همسایه شمالی، یعنی روسیه بود.»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

دستور

۷۹- در متن زیر چند وابسته پیشین وجود دارد؟

«آن شب، آخرین شب شهیدان بود تا کم‌کم سپیده آشنا که در تهجدها دمیدنش را دیده بودند دمید و همان خورشید از کرانه افق شرقی دمید.»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۰- در هریک از عبارات زیر هسته گروه اسمی و نوع وابسته پیشین را مشخص سازید.

(الف) او در چشم‌های درشت، سیاه و گیرای عباس، یک جهان، معنی می‌دید.

(ب) یک قرن بیشتر است که اختلافات و جنگ‌های داخلی مثل کاردی بر پهلوی این کشور نشسته است.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

o - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۱- وابسته‌های پیشین را بیابید و نوع آنها را مشخص کنید.
 الف) پیش‌بینی نتیجهٔ چنین برخوردی هم دشوار به نظر نمی‌رسید.
 ب) با این وصف، شکست ما هیچ جای شگفتی نداشت.

o - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۲- در کدام بیت تعداد وابسته‌های پیشین بیشتر است؟
 الف) هرگز آن دل بنمیرد که تو جانش باشی
 ب) به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقی
 نیکخت آن که تو در هر دو جهانش باشی
 به صد دفتر نشاید گفت حسب‌الحال مشتاقی

o - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۳- تعداد وابستهٔ پیشین در کدام گزینه بیشتر است؟
 الف) روزی چو پادشاهان، خواهم که بر نشینی
 تا بشنوی ز هر سو، فریاد دادخواهی
 ب) به کسی نمی‌توانم که شکایت از تو خوانم
 همه جانب تو خواهند و تو آن کنی که خواهی

o - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۴- در هریک از ابیات زیر نوع وابستهٔ پیشین را مشخص کنید.
 الف) صد نعره همی‌آیدم از هر بن مویی
 خود در دل سنگین تو نگرفت سر موی
 ب) ای هر دو دیده، پای که بر خاک می‌نهی
 آخر نه بر دو دیدهٔ من، به که خاک راه؟

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۵ - در کدام بیت «شاخص» وجود دارد؟

- (الف) به میخانه امامی مست خفته است
نمی‌دانم که آن بت را چه نام است
(ب) ز کوی میکده دوشش به دوش می‌پردند
امام شهر که سجاده می‌کشید به دوش
(پ) چنین شد در ایام سلطان عادل
اتابک ابوبکر بن سعد زنگی

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۶ - در ابیات زیر نوع وابسته پیشین را مشخص کنید.

- (الف) به حسن دلبر من هیچ در نمی‌باید
جز این دقیقه که با دوستان نمی‌باید
(ب) آخر ای مطرب ازین پرده عشاق بگرد
چند گویی، که مرا پرده به چنگ تو درید

واژگان

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۷ - در گروه کلمات زیر املاي چند واژه نادرست است؟

«اهتزاز پرچم - حامل زنبورک - تصرف دیار - خشم و آز - نهیب و سفیر - قرض و مقصود - غالباً پیروز - تبع شعر - مراسم مفصل برگزار کردن - ترجیح و برتری»

دستور

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۸۸ - در کدام بیت وابسته پیشین دیده نمی‌شود؟

- (الف) فدای جان تو گر جان من طمع داری
غلام حلقه به گوش آن کند که فرماید
(ب) می‌ندانم خطر دوزخ و سودای بهشت
هر کجا خیمه زنی اهل دل آنجا آیند

۸۹- در متن زیر کدام واژه‌ها «شاخص» محسوب می‌شوند؟

«برادرم آقا سید میرزا رضا شاگرد میرزای کلهر بود و هر روز پیش او مشق می‌کرد. میرزا گاه‌گاهی به خانه ما می‌آمد و با پدرم انس و مصاحبتی داشت. آمدن میرزا به خانه ما نعمتی بود.»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۹۰- در متن «تا غزل بعد ...»، از چه راهکارهایی در رویارویی با دشواری‌های اسارت بهره گرفته شده است؟

۰- سخت‌مرجع: تمرین‌های کتاب- ۱۴۰۲

درس سوم : در امواج سند معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۹۱- با توجه به دو بیت زیر به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۰- سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

«چه اندیشید آن دم، کس ندانست

که مژگانش به خون دیده تر شد

چو آتش در سپاه دشمن افتاد

ز آتش هم کمی سوزنده‌تر شد»

۰- متوسط‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

الف در بیت اول «کنایه» را نشان دهید و مفهوم آن را بنویسید.

۰- متوسط‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

ب در بیت دوم «تشبیه»، «مشبّه‌به» و «وجه شبه» را نشان دهید.

۰- سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

پ این سروده درباره چه کسی است؟ (با توجه به شعر «در امواج سند»)

درس پنجم : آغاز گری تنها دستور

۹۲- با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

نایب‌السلطنه رو کرد به حاضران و گفت: «افسران و فرماندهان شجاع، هم‌سنگران و یاران عزیز، دل‌وری‌ها و جان‌فشانی‌های - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸
سربازان فداکار و شما افسران عزیز، دشمن را به تحسین و اعجاب واداشت.»

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

الف چند منادا در عبارت بالا وجود دارد؟

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

ب یک نقش تبعی پیدا کنید و نام آن را بنویسید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

پ نام اجزای اصلی جمله آخر را بنویسید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

ت یک ترکیب وصفی نشان دهید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

ث نوع و نام وابسته‌های مشخص شده را بنویسید.

درس سوم: در امواج سند دستور

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

۹۳- در هر یک از مصراع‌های زیر انواع وابسته را مشخص کنید.

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

الف در آن سیماب‌گون امواج لرزان

○ - متوسط‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب ز هر موجی هزاران نیش می‌رفت

○ - متوسط‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

پ به رقص مرگ، اخترهای انبوه

○ - متوسط‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ت به خوناب شفق در دامن شام

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

آرایه‌های ادبی

۹۴- «دریای خون»، در هر یک از ابیات زیر استعاره از چیست؟

الف

در آن دریای خون، در قرص خورشید
غروب آفتاب خویشتن دید

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب

در آن دریای خون در دشت تاریک
به دنبال سر چنگیز می‌گشت

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۴۰۳

۹۵ - نوع ترکیب‌های اضافی مشخص شده در ابیات زیر را بنویسید.

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۴۰۳

الف

در آن باران تیر و برق پولاد
میان شام رستاخیز می‌گشت

○ - متوسط مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب

به خوناب شفق در دامن شام
به خون آلوده، ایران کهن دید

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۴۰۳

پ

نهان می‌گشت روی روشن روز
به زیر دامن شب در سیاهی

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۴۰۳

۹۶ - آرایه‌های ادبی ابیات زیر را بنویسید.

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۴۰۳

الف

ولی چندان که برگ از شاخه می‌ریخت
دو چندان می‌شکفت و برگ می‌کرد

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب

گرت ز دست بر آید چو نخل باش کریم
ورت ز دست نیاید، چو سرو باش آزاد

○ - متوسط مرجع: منتا- ۱۴۰۳

۹۷- در ابیات زیر آرایه «متناقض‌نما» را مشخص کنید.

الف

میان موج می‌رقصید در آب
به رقص مرگ، اخترهای انبوه

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب

از این سدّ روان، در دیده‌ شاه
ز هر موجی هزاران نیش می‌رفت

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

تاریخ ادبیات

۹۸- نام سه شاعر را که در قالب چهارپاره شعر سروده‌اند، بنویسید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

درس پنجم: آغازگری تنها معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۹۹- مقصود شاعر از قسمت مشخص شده چیست؟

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

«فرصت بده ای روح جنون تا غزل بعد

در غیرت ما نیست که در ننگ بمیریم»

الف) درخواست یک شعر دیگر ب) درخواست فرصت کوتاه

فصل سوم: ادبیات غنایی درس هفتم: باران محبت قرابت معنایی

۱۰۰- با توجه به عبارت زیر، چرا «دل آدم» لایق خزانگی گوهر محبت بود؟

«گوهر محبت را بر ملک و ملکوت عرضه داشته، هیچ‌کس استحقاق خزانگی و خزانهداری آن گوهر نیافته، خزانگی آن را دل آدم لایق بود که به آفتاب نظر پرورده بود و به خزانهداری آن جان آدم شایسته بود که چندین هزار سال از پرتو نور احدیت پرورش یافته بود.» - سخت‌مرجع: سوالات امتحانی داخل کشور- ۱۳۹۴

درس ششم : پرورده ی عشق قرابت معنایی

۱۰۱ - با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

«چون رایت عشق آن جهان گیر

شد چون مه لیلی آسمان گیر»

الف) منظور از «جهان گیر» چه کسی است؟

ب) مفهوم بیت به کدام ویژگی عشق اشاره می کند؟

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۰۲ - با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

«برداشته دل ز کار او بخت

درماند پدر به کار او سخت»

الف) مرجع ضمیر «او» چه کسی است؟

ب) مفهوم کلی بیت چیست؟

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۰۳ - با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

«بیچارگی ورا چو دیدند

در چاره گری زبان کشیدند»

الف) مرجع ضمیر «او» چه کسی است؟

ب) یک مفهوم کنایی بیابید.

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

دستور

۱۰۴ - با توجه به بیت زیر در مصراع اول «قید» را پیدا کنید.

«گفتند به اتفاق یک سر

کز کعبه گشاده گردد این در»

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

قرابت معنایی

۱۰۵ - ابیات چه ارتباط معنایی با یکدیگر دارند؟
الف) برداشته دل ز کار او بخت
درماند پدر به کار او سخت
ب) بختی نه که با دوست در آمیزم من
عقلی نه که از عشق پیرهیزم من

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۰۶ - رابطه معنایی ابیات زیر را با یکدیگر بررسی کنید.
الف) منم که شهره شهرم به عشق ورزیدن
منم که دیده نیالودهام به بد دیدن
ب) چون رایت عشق آن جهان گیر
شد چو مه لیلی آسمان گیر

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۰۷ - بیت «گویند ز عشق کن جدایی این نیست طریق آشنایی» چه ارتباط معنایی با بیت زیر دارد؟
«سعدی نظر از رویت کوتاه نکند هرگز / و روی بگردانی در دامت آویزد»

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۰۸ - با توجه به ابیات زیر به سوالات پاسخ دهید.
«از جای چو مار حلقه برجست
در حلقه زلف کعبه زد دست»

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

الف) آرایه تشخیص را بیابید.
ب) یک مفهوم کنایی بیابید.

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۰۹ - مفهوم کلی بیت زیر را بنویسید.
«گرچه ز شراب عشق مستم
عاشق تر ازین کنم که هستم»

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۱۰ - مفهوم کلی ابیات زیر را با یکدیگر مقایسه کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

«دریاب که مبتلای عشقم

گو یا رب ازین گزاف کاری

آزاد کن از بلای عشقم»

توفیق دهم به رستگاری»

۱۱۱ - مفهوم کلی عبارت زیر چیست؟

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

«مرد باید در میان بازار مشغول تواند بود، چنان که یک لحظه از حق تعالی غایب نشود.»

آرایه های ادبی

۱۱۲ - در بیت زیر آرایه های «کنایه، تشبیه، استعاره و جناس» را پیدا کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

«چون رایت عشق آن جهان گیر

شد چون مه لیلی آسمان گیر»

۱۱۳ - در بیت زیر آرایه های «جناس ناهمسان، کنایه و استعاره» را بیابید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

«گفتند به اتفاق یک سر

کز کعبه گشاده گردد این در»

۱۱۴ - در بیت «آمد سوی کعبه سینه پر جوش چون کعبه نهاد حلقه در گوش، آرایه های خواسته شده را بیابید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

(الف) کنایه (ب) جناس (ج) مجاز

۱۱۵ - در بیت زیر آرایه های «کنایه، تشخیص، استعاره و تشبیه» را پیدا کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

«از جای چو مار حلقه برجست

در حلقه زلف کعبه زد دست»

درس هفتم : باران محبت معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۱۶ - مفهوم کلی مصراع اول بیت زیر را بنویسید.

از شبنم عشق خاک آدم گل شد
صد فتنه و شور در جهان حاصل شد

○ - سخت مرجع: سوالات امتحانی داخل کشور- ۱۳۸۶

واژگان

۱۱۷ - معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

(الف) عزرائیل پیامد و به قهر، یک قبضه خاک از روی جمله زمین برگرفت و بیاورد.
(ب) حضرت جلت به خداوندی خویش، در آب و گل آدم، چهل شباروز تصرف می کرد.

○ - سخت مرجع: سوالات امتحانی داخل کشور- ۱۳۹۷

۱۱۸ - معنی واژه مشخص شده را بنویسید.

(الف) جمعی را مشتبه شد؛ گفتند: «نه همه تو ساخته‌ای؟»
(ب) شما چه می دانید که ما با این مشتبی خاک، چه کارها از ازل تا ابد در پیش است؟
(ج) گفت اینجا اختصاصی دیگر هست که این را به خودی خود می سازم بی واسطه که در او گنج معرفت تعبیه خواهم کرد.

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۱۹ - مفهوم کلی بیت زیر را بنویسید.

از شبنم عشق خاک آدم گل شد
صد فتنه و شور در جهان حاصل شد

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۲۰ - مفهوم کلی متن زیر را بنویسید.

«آن روز گل بودم، می گریختم، امروز همه دل شدم، درمی آویزم،»

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۲۱ - بیت زیر را معنی کنید.

دگر من نظری به سنگ بر، بگمارم
از سنگ، دلی سوخته بیرون آرم،

○ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۲۲ - بیت زیر را به فارسی روان برگردانید.

«پنهان ز دیده‌ها و همه دیده‌ها ازوست
آن آشکار صنعت پنهانم آروست»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۲۳ - بیت زیر را معنا کنید.

«گفتند یافت می‌نشود جسته‌ایم ما
گفت آن که یافت می‌نشود آنم آروست»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۲۴ - بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

«دی شیخ با چراغ همی گشت گرد شهر
کز دیو و دد ملولم و انسانم آروست»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

واژگان

۱۲۵ - نادرستی املائی را تصحیح کنید.

نقش‌های بوقلمون - معذور و معمور - مبدأ و معاد - باران محبت - نظر عنایت - ازلی بودن عشق - طاقت غرب - میکائیل و عزرائیل - خاک ذلیل -
دواسبه آمدن عشق - مقهور و قاهر - لایق و مستهق - سرنشتر عشق - غالب آدم

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۲۶ - در متن زیر چند غلط املائی وجود دارد؟

«چون کار خلقت بدین کمال رسید، محبت والا گوهری بود از جمال بی‌چون الهی و حقا که این گوهر عمارت دل را مأمور نمود و ظاهرش را متلائی کرد.
وگرنه قالب آدم به سالیان متمادی میان مکه و طائف نهاده بود و قدر همان خاک بی‌عنایت را داشت.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

آرایه‌های ادبی

۱۲۷- با توجه به بیت «تو ز قرآن، ای پسر ظاهر مبین دیو، آدم را نبیند غیر طین» به سؤالات پاسخ دهید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) تلمیح را بیابید.

ب) در بیت چند استعاره وجود دارد؟

ج) چه واژه‌هایی آرایه تضاد دارند؟

۱۲۸- در عبارت زیر دو اضافه تشبیهی و یک تلمیح بیابید.

«آن چه بود؟ گوهر محبت بود که در صدف امانت تعبیه کرده بودند و بر مُلک و ملکوت عرضه داشته، هیچ کس استحقاق خزانگی و خزانه‌داری آن گوهر نیافته»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۲۹- کدام یک از ابیات زیر به آیه ۱۰۳ سوره انعام «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ الْغَيْبُ الْخَبِيرُ» تلمیح دارد؟

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) ای نهان دان آشکارا بین

تو رسانی امید ما به یقین

ب) عشق هم صورت است و هم معنی

آشکارا و هم نهان عشق است

درس ششم: پرورده‌ی عشق آرایه‌های ادبی

۱۳۰- هریک از بیت‌های زیر را از نظر کاربرد آرایه‌های ادبی بررسی کنید.

۰- سخت‌مرجع: تمرین‌های کتاب- ۱۴۰۲

چون رایت عشق آن جهان گیر

شد چون مه لیلی آسمان گیر

برداشته دل ز کار او، بخت

درماند پدر به کار او سخت

۱۳۱- در بیت زیر، شاعر، چگونه از تشبیه برای خلق کنایه بهره گرفته است؟

آمد سوی کعبه، سینه پر جوش
چون کعبه نهاد حلقه در گوش

○ - سخت مرجع: تمرین های کتاب - ۱۴۰۲

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۳۲- معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

حاجت که جمله جهان اوست
محراب زمین و آسمان اوست

○ - سخت مرجع: تمرین های کتاب - ۱۴۰۲

۱۳۳- در بیت های هفدهم و بیستم، درس «پرورده عشق» کدام ویژگی های «مجنون» بارز است؟

گویند ز عشق کن جدایی
این نیست طریق آشنایی
کز عشق به غایتی رسانم
کاو ماند اگرچه من نمانم

○ - سخت مرجع: تمرین های کتاب - ۱۴۰۲

قرابت معنایی

۱۳۴- بر مبنای درس «پرورده عشق» و با توجه به بیت های زیر، تحلیلی از سیر فکری پدر مجنون ارائه دهید.

عشق بازی، کار بیکاران بود
عاقلمش با کار بیکاران چه کار؟ «نعمت الله ولی»
از سر تعمیر دل بگذر که معماران عشق
روز اول، رنگ این ویرانه، ویران ریختند «بیدل»

○ - سخت مرجع: تمرین های کتاب - ۱۴۰۲

۱۳۵- مفهوم بیت زیر را با نگرش خویشان مجنون و چاره سازی آنها مقایسه کنید.

یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش
بگذار که دل حل بکند مسئله ها را «محمد علی بهمنی»

○ - سخت مرجع: تمرین های کتاب - ۱۴۰۲

دستور

۱۳۶ - کاربرد حرف «به» را در بیت‌های زیر بررسی کنید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

الف. از عمر من آنچه هست بر جای

بستان و به عمر لیلی افزای

ب. یا رب، به خدایی خدایت

وانگه به کمال پادشاییت

۱۳۷ - با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

«دریاب که مبتلای عشقم

آزاد کن از بلای عشقم»

الف

بیت چند جمله است؟

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

ب

اجزای جمله‌ها را طبق زبان معیار به ترتیب بنویسید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

پ

نقش ضمیر «م» را در مصراع اول و دوم بنویسید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

ت

دو ترکیب اضافی بیابید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

ث

جمله دوم چند جزء دارد؟ مشخص کنید.

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

۱۳۸ - نقش ضمیرهای پیوسته را در هر یک از موارد زیر بنویسید.

○ - سخت‌مرجع: منّا- ۱۴۰۳

الف

دگر روز باز اتفاق اوفتاد

که روزی رسان قوت روزش بداد

○ - سخت‌مرجع: منّا- ۱۴۰۳

ب

در خواب دوش، پیری در کوی عشق دیدم
با دست اشارتم کرد که عزم سوی ما کن

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

پ

کدام دانه فرو رفت در زمین که نُرسِت؟
چرا به دانهٔ انسانت این گمان باشد

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ت

گو، یا رب از این گزاف کاری
توفیق دهم به رستگاری

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ث

کز عشق به غایتی رسانم
کاو ماند اگرچه من نمانم

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ج

بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست
بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

تاریخ ادبیات

۱۳۹ - سرایندهٔ هر یک از ابیات زیر را بنویسید.

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

الف

یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش
بگذار که دل حل بکند مسئله‌ها را

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ب

از سر تعمیر دل بگذر که معماران عشق
روز اول، رنگ این ویرانه، ویران ریختند

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

پ

عشق بازی، کار بیکاران بود
عاقلمش با کار بیکاران چه کار؟

o - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

دستور

۱۴۰ - در کدام گزینه قسمت مشخص شده «ضمیر» نیست؟

- (۱) برداشته دل ز کار او بخت
- (۲) خویشان همه در نیاز با او
- (۳) دریاب که مبتلای عشقم
- (۴) آزاد کن از بلای عشقم

o - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

قرابت معنایی

۱۴۱ - مفهوم مقابل بیت زیر در کدام گزینه دیده می شود؟ توضیح دهید.

«یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش
بگذار که دل حل بکند مسئله ها را»

- (۱) برداشته دل ز کار او بخت
درماند پدر به کار او سخت
- (۲) بیچارگی ورا چو دیدند
در چاره گری زبان کشیدند
- (۳) آمد سوی کعبه سینه پرجوش
چون کعبه نهاد حلقه در گوش
- (۴) گو یا رب از این گزاف کاری
توفیق دهم به رستگاری

o - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

درس هفتم: باران محبت آرایه های ادبی

۱۴۲ - «تلمیح» به کار رفته در ابیات زیر را بنویسید.

o - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

الف

زین هم رهان سست عناصر دلم گرفت
شیر خدا و رستم دستانم آرزوست

o - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ب

از شبنم عشق خاک آدم گل شد
صد فتنه و شور در جهان حاصل شد

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

۱۴۳ - از میان ترکیب‌های زیر «اضافه‌های استعاری» را جدا کنید.

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

«ید قدرت - باران رحمت - مهد زمین - رگ روح - درخت دوستی - خزاین غیب - رشته صبر - قطره دانش - در دل»

تاریخ ادبیات

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

۱۴۴ - سراینده هر یک از ابیات زیر را بنویسید.

الف

ارباب حاجتیم و زبان سؤال نیست
در حضرت کریم، تمنّا چه حاجت است

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ب

نام افزود و آبرویم کاست
بینوایی به از مذلت خواست

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

پ

ناز تو و نیاز تو شد همه دلپذیر من
تا ز تو دلپذیر شد، هستی ناگزیر من

○ - متوسط مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ت

نیست جانش محرم اسرار عشق
هر که را در جان، غم جانانه نیست

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

ث

تو ز قرآن، ای پسر، ظاهر مبین
دیو، آدم را نبیند غیر طین

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

دستور

۱۴۵ - نقش دستوری واژه مشخص شده در کدام گزینه متفاوت است؟ توضیح دهید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

(۱) جمعی را مُشْتَبِه شد، گفتند: «نه همه تو ساختی؟»

(۲) گفت: «اینجا اختصاصی دیگر است، این را به خودی خود می سازم،»

(۳) روزکی چند صبر کنید تا شما در این آینه نقش های بوقلمون ببینید.

(۴) سر نشتر عشق بر رگ روح زدند

یک قطره فرو چکید و نامش دل شد

آرایه های ادبی

۱۴۶ - در کدام گزینه استعاره دیده می شود؟ توضیح دهید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۴۰۳

(۱) از شبنم عشق خاک آدم گل شد

صد فتنه و شور در جهان حاصل شد

(۲) سر نشتر عشق بر رگ روح زدند

یک قطره فرو چکید و نامش دل شد

(۳) در من نگری همه تنم دل گردد

در تو نگرم، همه دلم دیده شود

(۴) گفتند یافت می نشود جسته ایم ما

گفت آنکه یافت می نشود آنم آرزوست

فصل چهارم: ادبیات سفر و زندگی درس هشتم: در کوی عاشقان واژگان

۱۴۷ - در عبارات زیر معنی واژه های مشخص شده را بنویسید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

الف) چون به نیشابور رسید با شیخ فریدالدین عطار ملاقات کرد.

ب) هنگامی که بهاءولاد، مناسک حج را به پایان برد به طرف شام روانه گردید.

۱۴۸ - در عبارات زیر واژه های مشخص شده را معنا کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

الف) آوازه تقوا و فضل و تاثیر بهاءولد همه جا را فرا گرفت.

ب) آزار و انکار مخالفان سبب شد که او نیز در طلب یار همدل، عازم دمشق شود.

۱۴۹ - معنی واژه «حریف» در مصراع «بروید ای حریفان بکشید یار ما را» با معنای همین واژه در کدام گزینه معادل و برابر است؟

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

(الف) نی حریف هر که از یاری برُید
(ب) سرهای حریفان بر گرد بیاورده

۱۵۰ - در عبارت زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«مولانا به همت یاران نزدیک خود شیخ صلاح‌الدین زرکوب و سپس حسام‌الدین چلبی به نشر معارف الهی مشغول بود.»

۱۵۱ - در عبارات زیر قسمت‌های مشخص شده را معنا کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

(الف) حسام‌الدین از مولانا درخواست نمود کتابی به طرز الهی‌نامه سنایی به نظم آرد.
(ب) خواجه عبدالکریم خادم خاص شیخ ما، ابوسعید - قدس الله روحه العزیز - بود.

۱۵۲ - در بیت زیر قسمت‌های مشخص شده را معنا کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«هر نفس آواز عشق می رسد از چپ و راست
ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست»

۱۵۳ - در بیت زیر لغات مشخص شده را معنا کنید.

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«ما به فلک بوده‌ایم یار مَلک بوده‌ایم
باز همان جا رویم جمله که آن شهر ماست»

۱۵۴ - کلمات ستون اول را به معادل‌های آن‌ها در ستون دوم وصل کنید:

۰ - سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) نرم	الف) رُستن
ب) سخن رو در رو گفتن	ب) خاتون
ج) روییدن	ج) لَین
د) بانو	د) خطاب

۱۵۵- واژه‌های ستون اول را به مترادف‌های آن در ستون دوم وصل کنید.
 کلمات ستون اول را به معادل‌ها آن‌ها در ستون دوم وصل کنید:

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) ملامت	الف) فرّ
ب) سریند	ب) صنم
ج) بت	ج) هیاهو
د) بانگ	د) طعن
هـ) شأن	هـ) عمّامه

۱۵۶- در بیت زیر شکل درست واژهٔ املائی را انتخاب کنید.
 «(صلاح- سلاح) کار کجا و من خراب کجا
 بین تفاوت ره از کجاست تا به کجا،»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۵۷- در بیت زیر شکل درست واژهٔ املائی را انتخاب کنید.
 «تو حکیمی، تو عظیمی، تو کریمی تو رحیمی
 تو نمایندهٔ فضلی تو سزاوار (سنایی- ثنایی)»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

دستور

۱۵۸- در عبارت زیر نقش تبعی را بیابید و نوع آن را مشخص کنید.
 «محمد، ملقب به جلال‌الدین، مشهور به مولانا یا مولوی اوایل قرن هفتم در شهر بلخ به دنیا آمد.»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

- ۱۵۹- در عبارت زیر نقش دستوری قسمت‌های مشخص شده را بنویسید.
 (الف) عَنت شهرت او به رومی یا مولانای دوم اقامت طولانی وی در شهر قونیه بوده است.
 (ب) جلال‌الدین همواره خود را از مردم خراسان شمرده و همشهریان‌ش را دوست داشته است.
 - - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷
- ۱۶۰- در عبارت زیر نقش تبعی را بیابید و نوع آن را مشخص کنید.
 «پدر جلال‌الدین، محمد حسین خطیبی از دانشمندان روزگار خود بود.»
 - - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷
- ۱۶۱- با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.
 «جلال‌الدین در این ایام، پنج شش ساله بود که خاندانش، شهر بلخ و خویشان را بدرود گفت و به مقصد حج رهسپار گردید.»
 (الف) در عبارت، چند معطوف وجود دارد؟
 (ب) نقش دستوری گروه اسمی «پنج شش ساله» را بنویسید.
 - - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷
- ۱۶۲- با توجه به متن به سؤالات پاسخ دهید.
 «هنگامی که بهاء‌ولد مناسک حج را به پایان برد در بازگشت، به طرف شام روانه گردید و مدتی در آن نواحی به سر بُرد.»
 (الف) آیا در عبارت، نقش تبعی به کار رفته است؟
 (ب) در جمله اول عبارت، مفعول را پیدا کنید.
 (ج) در جمله دوم «مسند» را پیدا کنید.
 - - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۶۳- در عبارت زیر چند بار از نقش تبعی «معطوف» استفاده شده است؟

«بهاء‌الدین از آنجا که دیار روم از تاخت و تاز سپاه مغول برکنار بود و پادشاهی دانا و صاحب بصیرت و عالم پرور و محیطی آرام و آزاد داشت به آن نواحی هجرت کرد.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۶۴- در متن زیر نقش‌های تبعی را بیابید و نوع آنها را مشخص سازید.

«پس از درگذشت بهاء‌الدین، جلال‌الدین محمد به اصرار مریدان و شاگردان پدر، مجالس درس و وعظ را به عهده گرفت؛ جلال‌الدین در آن هنگام بیست و چهار سال داشت.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۶۵- با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«مولانا، پس از چندی اقامت در شهرهای حلب و شام به قونیه باز آمد و هر روزه، به شیوه پدر، در مدرسه، به تدریس علوم دینی و ارشاد می‌پرداخت و طالبان علوم شریعت در محضر او حاضر می‌شوند.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) نقش‌های تبعی عبارت بالا را بیابید و نوع آنها را مشخص کنید.

ب) در جمله اول چند ترکیب اضافی وجود دارد؟

۱۶۶- در متن زیر ترکیب‌های وصفی و اضافی را مشخص کنید.

«پدر مولانا از آنجا که دیار روم از تاخت و تاز سپاه مغول برکنار بود و پادشاهی دانا و صاحب بصیرت و عالم‌پرور و محیطی آرام و آزاد داشت به آن نواحی هجرت کرد. مردم آن سرزمین علاقه فراوانی به او یافتند.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۶۷- در متن زیر چند ترکیب وصفی و چند ترکیب اضافی وجود دارد؟

«جلال‌الدین در این ایام، پنج شش ساله بود که خاندانش را بدرود گفت و به قصد حج رهسپار گردید.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۶۸- در متن زیر چند ترکیب اضافی وجود دارد؟

«علت شهرت او به رومی اقامت طولانی وی در شهر قونیه بوده است اما او همواره خود را از مردم خراسان می‌شمرد و همشهریانش را دوست می‌داشت و از یاد آنان، دلش آرام نداشت.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۶۹- با توجه به متن زیر به سوالات پاسخ دهید.

«در این ایام که جلال‌الدین، روزها به شغل تدریس می‌گذرانید و شاگردان و پیروان بسیاری از حضورش بهره می‌بردند و مردم روزگار بر تقوا و زهد او متفق بود. ناگهان آفتاب عشق و شمس حقیقت، در برابرش نمایان شد.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) ترکیب‌های اضافی را مشخص کنید.

ب) در عبارت چند معطوف وجود دارد؟

۱۷۰- در متن زیر چند ترکیب اضافی وجود دارد؟

«پدر جلال‌الدین از دانشمندان روزگار خود بود. به سبب هراس از کشتار لشکر مغول و رنجش از خوارزم‌شاه از بلخ ناچار مهاجرت کرد.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۷۱- در عبارت زیر نقش واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«به دلیل سیر و سفر و البته جست‌وجو در عالم معنا، او را «شمس پرنده» می‌گفتند.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۷۲ - با توجه به عبارت «شمس، عارفی کامل و مردی حقیقی بود و مولانا جلال‌الدین که همواره در طلب مردان خدا بود چون شمس را دید نشان‌هایی از لطف خدا را در او یافت»،

الف) معطوف را پیدا کنید.

ب) چند ترکیب اضافی وجود دارد؟

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

واژگان

۱۷۳ - در بیت زیر واژه مشخص شده را معنا کنید.

«لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید

مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

دستور

۱۷۴ - در متن زیر چند ترکیب وصفی و چند ترکیب اضافی وجود دارد؟

«مولانا با همه علم و استادی خویش، در این ایام که حدوداً سی و هشت ساله بود؛ خدمت شمس زانو زد و نوآموز گشت؛ این خلوت عارفانه، چهل روز طول کشید.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۷۵ - در عبارت زیر چند نقش تبعی یافت می‌شود؟

«مولانا آن‌چنان در معارف شمس غرق شد که مریدان خود را از یاد برد. اهل قونیه و علما و زاهدان هم، مانند شاگردانش از تغییر رفتار مولانا خشمگین شدند و به سرزنش او پرداختند.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

آرایه‌های ادبی

۱۷۶ - در عبارت «مولانا آن‌چنان در معارف شمس غرق شد که مریدان خود را از یاد برد، آرایه استعاره را بیابید.

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۷۷- در بیت «به ترانه‌های شیرین به بهانه‌های زرین / بکشید سوی خانه مه خوب خوش لقا را، آرایه‌های حس آمیزی و استعاره را بیابید.

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

دستور

۱۷۸- در متن زیر نقش‌های تبعی را پیدا کنید.

«مولانا در طلب به تکاپو افتاد و سرانجام خبر یافت که او به دمشق رفته است. مولانا چندین نامه و پیغام فرستاد و غزل سرود و به خدمت شمس روانه کرد.»

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

واژگان

۱۷۹- در ابیات زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) غلام چشم آن تُرکم که در خواب خوش مستی / نگارین گلشنش روی است و مشکین سایبان ابرو
ب) تکیه بر اختر شیگرد مکن کابین عیار / تاج کاووس ببرد و کمر کیخسرو

۱۸۰- در ابیات زیر کدام واژه معادل واژه «سنا» است؟

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«نرگس کرشمه می برد از حد برون خرام
ای جان فدای شیوه چشم سیاه تو
با هر ستاره‌ای سرو کار است هر شیم
از حسرت فروغ رخ همچو ماه تو»

دستور

۱۸۱- در عبارت زیر ترکیب‌های اضافی را پیدا کنید.

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«باران مولانا هم که پژمردگی و دل‌تنگی او را غیبت شمس دیده بودند، از کردار خود پشیمان شدند و روی به مولانا آوردند.»

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۸۲ - در ابیات زیر چند ترکیب وصفی و اضافی وجود دارد؟
 بروید ای حریفان بکشید یار ما را
 به من آورید آخر صنم گریز پا را
 به ترانه‌های شیرین به بهانه‌های زرین
 بکشید سوی خانه، مه خوب خوش‌لقا را

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۸۳ - در ابیات زیر ترکیب‌های وصفی و اضافی را پیدا کنید.
 الف) چند کنم تو را طلب، خانه به خانه، در به در؟
 چند گریزی از بَرَم، گوشه به گوشه، کوبه‌کو؟
 ب) اگر او به وعده گوید که دگر بیایم
 همه وعده مکر باشد بفریید او شما را

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۸۴ - در کدام یک از ابیات زیر نقش تبعی وجود دارد؟
 الف) چو گل نقاب برافگند و مرغ زد هوهو
 منه ز دست پیاله چه می‌کنی هی‌هی
 ب) آب و آتش به هم آمیخته‌ای از لب لعل
 چشم بد دور که بس شعبده باز آمده‌ای

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۸۵ - در بیت زیر نقش تبعی را بیابید.
 «تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین‌کار
 که در برابر چشمی و غایب از نظری»

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۱۸۶ - در بیت زیر چند بار نقش تبعی استفاده شده است؟
 «فردا شراب کوثر و حور از برای ماست
 و امروز نیز ساقی مهروی و جامی می»

آرایه‌های ادبی

۱۸۷ - در بیت زیر آرایه‌های خواسته شده را بیابید.

«چنین قفس نه سزای چون خوش‌الحانیست
روم به روضه رضوان که مرغ آن چمنم»

الف) استعاره: .....

ب) تشبیه: .....

ج) مراعات نظیر: .....

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۸۸ - در شعر «بیداری زمان را با من بخوان به فریاد / و مرد خواب و خفتی / رو سر بنه به بالین تنها مرا رها کن» آرایه‌های خواسته شده را بیابید.

الف) تضمین: .....

ب) تضاد: .....

ج) تشخیص: .....

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

قرابت معنایی

۱۸۹ - بیت «ما ز بالایم و بالا می‌رویم / ما ز دریایم و دریا می‌رویم» چه ارتباط معنایی با بیت زیر دارد؟

«ما به فلک بوده‌ایم یار ملک بوده‌ایم

باز همان‌جا رویم جمله که آن شهر ماست»

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۹۰ - کدام گزینه مفهوم بیت «در خواب دوش پیری در کوی عشق دیدم / با دست اشارتم کرد که عزم سوی ما کن» را در بردارد؟

الف) مرگ پایان عمر، نیست بلکه آغاز دیگری است.

ب) بشارت برای مرگ و رها شدن از دنیا

○ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۹۱ - مفهوم کلی بیت زیر چیست؟
«برای من مگری و مگو دریغ دریغ
به دام دیو درافتی دریغ آن باشد»

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

الف) افسوس خوردن برای مرگ و گرفتار شدن در دام شیطان
ب) مرگ، افسوس خوردن و حسرت ندارد بهتراست گرفتار شیطان نشویم.

دستور

۱۹۲ - در بیت زیر نقش تبعی را بیابید.
«برای من مگری و مگو دریغ دریغ
به دام دیو درافتی دریغ آن باشد»

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۹۳ - در بیت زیر نقش «بدل» را بیابید.
«ما سیه گلیمان را جز بلا نمی‌شاید
بر دل بهایی نه هر بلا که بتوانی»

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

آرایه‌های ادبی

۱۹۴ - در بیت «رو سر بنه به بالین تنها مرا رها کن / ترک من خراب شبگرد مبتلا کن» دو آرایه «کنایه» و «واج آرایه» را بیابید.

۰ - سخت مرجع: منتا - ۱۳۹۷

۱۹۵ - در بیت «هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست / ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست» آرایه‌های زیر را بیابید.

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) جناس همسان: .....

ب) کنایه: .....

د) مجاز: .....

ج) تشخیص: .....

دستور

۱۹۶ - نقش دستوری قسمت‌های مشخص شده را بنویسید.

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

گفت: «روزی درویشی مرا بنشانده بود تا از حکایت‌های شیخ ما، او را چیزی می‌نوشتم.»

قرابت معنایی

۱۹۷ - مفهوم کلی عبارت «حکایت‌نویس مباش، چنان باش که از تو حکایت کنند» چیست؟

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) پیروی نکردن از سخنان دیگران

ب) رسیدن به درجه‌ای که از انسان به نیکی یاد کنند.

دستور

۱۹۸ - در عبارت زیر چند ترکیب اضافی وجود دارد؟

۰ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«عاقبت، هنگام غروب آفتاب، خورشید عمر مولانا از این جهان به جهان آخرت، سفر کرد.»

واژگان

۱۹۹- در گروه کلمات زیر غلط‌های املایی را پیدا کنید و شکل درست آن‌ها را بنویسید.

«غوغا و هیاهو- تقدّس و پاکی- سلاح و درست- خورد و بزرگ- طعن حاسدان- مناسک حج- محضر خدا- منطق الطّبر عطار- لقا و ملاقات- خواستن و بلند شدن»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۲۰۰- در گروه کلمات زیر غلط‌های املایی را بیابید و شکل درست آن‌ها را بنویسید.

«رهسپار و عازم- زهد و تقوا- ثنا و فروغ- اشتیاق و میل- اسرار و پافشاری- عزم و اراده- حسام‌الدین چلبی- هم نشینی و صحبت- خلق و خو و سیرت- هریف و مونس»

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

قرابت معنایی

۲۰۱- بیت «به روز مرگ چو تابوت من روان باشد / گمان مبر که مرا درد این جهان باشد، با کدام یک از ابیات زیر قرابت معنایی دارد؟

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) غم خود خور به روز شادمانی

که دارد مرگ در پی زندگانی

ب) نه مرگ است این که عین زندگانی است

فراقی نیست عین شادمانی است

واژگان

۲۰۲- در ابیات زیر معادل واژه‌های «خوش‌لقا» و «بت» را بیابید.

۰- سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) کردهام توبه دست صنم باده فروش

که دگر می نخورم بی رخ بزم آرایبی

ب) به چشم کرده ام ابروی ماه‌سیمایی

خیال سبز خطی نقش بسته‌ام جایی

۲۰۳- در گروه کلمه‌های زیر شکل درست واژه‌هایی را که از نظر املائی یا رسم الخطی نادرستند، بنویسید.
«ناگزیر و ناچار- پیغام و نامه- پژمرده‌گی و دل‌تنگی- عذر و بهانه- سنم گریزیا- عظم و قصد- شهر پرغوغا- آرم و رهسپار- همت و اراده- قراعت آثار- منتظر فرست- طئن و ناسزا- دریق و افسوس - تلخیص کتاب- خیر مطلع»
- - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

دستور

۲۰۴- در عبارت زیر نقش‌های تبعی را بیابید و نوع هریک را مشخص کنید.
«سر، بلند کرد و دماوند، این بلندترین کوه ایران، را دید. فریاد زد سلام... سلام، سلام، سلام. صدایش در تمام کوه و دشت پیچید.»
- - سخت‌مرجع: سوالات امتحانی داخل کشور- ۱۳۸۵

واژگان

۲۰۵- از میان کلمه یا گروه کلمه‌های زیر، املائی چه واژه‌هایی نادرست است؟ صورت صحیح آن را بنویسید.
«هیاهوی مردم- سرزنش و ملامت - خلوت عارفانه- عض- سیر و صفر - گوهر خاتون- فضل و تقوا- طالب دیدار- شهر هلب- صاحب بسیرت- خوارزمشاه- بیم و هراس - قصد حج- رهسپار و عازم- علاءالدین کیقباد- زهد و پارسایی - اسرار و پافشاری»
- - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

درس نهم: ذوق لطیف واژگان

۲۰۶- در عبارات زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.
الف) باید به شکل بدیهی، میثاق امروزی را مؤکد سازیم.
ب) محبت و علاقه هیچ‌یک از دیگری سلب نمی‌شود.
- - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۲۰۷- بیت زیر را معنا کنید.

کنار نام تو لنگر گرفت کشتی عشق
بیا که یاد تو آرامشی است طوفانی

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۲۰۸- مفهوم کلی شعر زیر از «سپهری» چیست؟

زندگی، رسم پذیرایی از تقدیر است
وزن خوشبختی من، وزن رضایتمندی است.

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

الف) سرنوشت گرایبی   ب) اختیار گرایبی

۲۰۹- مفهوم کلی عبارت زیر چیست؟

«سعدی که انعطاف جادوگرانه‌ای، دارد آنقدر خود را خم می‌کرد که به حد فهم ناچیز کودکانه من برسد.»
الف) انعطاف‌پذیری کلام سعدی   ب) سهل‌ممتنع بودن کلام سعدی

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

۲۱۰- بیت «به حرص ار شربتی خورد مگیر از من که بد کردم   بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا، چه ارتباطی با بیت زیر دارد؟

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«مُلحد (کافر) گرسنه در خانه خالی بر خوان   عقل باور نکند کز رمضان اندیشید»

۲۱۱- عبارت «هر عصب و فکر، به منبع بی شائبه ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.» چه ارتباط مفهومی با بیت زیر دارد؟

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«در دایره قسمت ما نقطه تسلیمیم   لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمایی»

۲۱۲- مفهوم مشترک عبارت «خاله‌ام با همه تمکنی که داشت به زندگی درویشانه‌ای قناعت کرده بود، با بیت زیر چیست؟

۰- سخت مرجع: منتا- ۱۳۹۷

«چو حافظ در قناعت کوش و از دنیای دون بگذر
که یک جو منت دونان به صد من زر نمی‌ارزد»

۲۱۳- عبارت «دور روزگار، بر سرما چرخ خواهد زد و تغییرات بی‌شمار خواهد نمود»، چه ارتباط مفهومی با بیت زیر دارد؟

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۳۹۷

گاهی تو گلخنی را بینی شده امیر
روز دگر امیر اجل گشته گلخنی،

درس هشتم : در کوی عاشقان قرابت معنایی

۲۱۴- مولانا غزل زیر را درباره چه موضوعی سروده است؟

○ - سخت‌مرجع: گل واژه- ۱۳۹۸

به روز مرگ، چو تابوت من روان باشد
گمان مبر، که مرا درد این جهان باشد
برای من مگری و، مگو دریغ! دریغ!
به دام دیو در افتی، دریغ آن باشد

تاریخ ادبیات

۲۱۵- نام سه تن از شاعران هم‌عصر مولوی را بنویسید.

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

قرابت معنایی

۲۱۶- پیام مشترک عبارت‌های زیر را بنویسید.

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

● (إِذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ، فَقَوْلَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا)

● مولانا اهل صلح و سازش بود، طوری که طعن و ناسزای دشمنان را هرگز جواب تلخ نمی‌داد و به نرمی و حُسنِ خُلق، آنان را به راه راست می‌آورد.

درس نهم : ذوق لطیف تاریخ ادبیات

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

۲۱۷- سراینده هر یک از ابیات زیر را بنویسید.

الف

به حرص ار شربتی خوردم مگیر از من که بد کردم
بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا

○ - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

ب

هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای؟
من در میان جمع و دلم جای دیگر است

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

پ

کنار نام تو لنگر گرفت کشتی عشق
بیا که یاد تو آرامشی است طوفانی

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

قرابت معنایی

۲۱۸ - عبارت «العَبْدُ يُدَبِّرُ و الله يُقَدِّرُ» با کدام گزینه ارتباط مفهومی دارد؟

o - سخت‌مرجع: منتا- ۱۴۰۳

- ۱) رفیقی خوش خُلق و بذله‌گو که عندلیب انجمن اُنس ما محسوب می‌شد، از خندهٔ پسرک، شادمان، او را صدا زد.
- ۲) دور روزگار، بر سر ما چرخ‌ها خواهد زد و تغییرات بی‌شمار خواهد نمود؛ چه بسا که تقدیر ما چیز دیگر باشد.
- ۳) گفت‌وگو دربارهٔ مرا برای آخر بگذارید. به نقد باید آرزوهای دیگران را شنفت.
- ۴) پیران در گذشته، جوانان در آینده و کودکان در اکنون زندگی می‌کنند.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ - مفهوم دو بیت بالا به نوعی، تضاد را مطرح می‌کند. اگر لطف خدا شامل حال کسی شود همه بدبختی‌های او تبدیل به خوشبختی می‌شود و برعکس اگر توفیق و توجه خدا از بنده‌ای گرفته شود هیچ تدبیر و خردی سودمند نخواهد بود.
مفهوم کلی دو بیت: هر آنچه خواست خداوند است اتفاق می‌افتد.
- ۲ - الف) خیمه‌ها و شرع زده شده بود.
ب) کشتی‌ها خواسته شدند.
ج) جامه‌ها افکنده شدند.
- ۳ - سحر: قید ← چون می‌توان آن را از جمله حذف کرد.
درخت: مفعول ← چه چیزی را دیدم؟ درخت
بام: متمم ← چون بعد از حرف اضافه «به»، آمده است.
آهسته: قید ← چون می‌توان آن را از جمله حذف کرد.
ت: مضاف الیه ← بهارِ تو خوش باد.
نهاد مضاف‌الیه
- ۴ - *واج آرای (یا نغمه حروف) ← تکرار صامت / س / در واژه‌های نابسته، احسان، است، کس، می‌بایست و داده است.
*کنایه: گشاده بودن در احسان خداوند متعال ← کنایه از کرم و بخشش فراوان حضرت حق.
*اضافه استعاری: در احسان ← احسان خداوند به خانه و کاخی تشبیه شده که در، از اجزای آن است.
*یادآوری: راه تشخیص اضافه استعاری: (۱) ترکیب اضافی باشد، (۲) کلمه دوم را به مشبیه تشبیه می‌کنیم که نیامده ولی یکی از اجزای آن در کلمه اول آمده است.
مثال: پای جان ← جان به انسان تشبیه شده که نیامده؛ ولی پا که از اجزای آن است در کلمه اول آمده است.
- ۵ - الف) آب در هاون ساییدن: کنایه از کار بیهوده کردن
ب) دهان دوختن: کنایه از وادار به سکوت کردن / پرده‌ری: کنایه از افشا نمودن راز
ج) سپرانداختن: کنایه از تسلیم شدن
- ۶ - الف) پوستین دریدن: در اینجا کنایه از دشمنی کردن، نابود کردن زندگی / گرگ شدن: کنایه از ظالم شدن
ب) سیه روی شدن: کنایه از شرمندگی شدن و افشا شدن باطن
پ) دست کوتاه کردن: کنایه از ترک تعلقات و دل‌بستگی‌ها
- ۷ - الف) تیره‌رایی: بداندیشی
ب) دون‌همت: کوتاه‌همت

(پ) نژند: اندوهگین

(ت) اقبال: روی آوردن

۸ - آداب‌دان بودن (یا مفاهیم نزدیک) - ایمان به حساب قیامت (یا مفاهیم نزدیک)

۹ - مفهوم کلی بیت: نصیحت‌ناپذیری عاشق

۱۰ - الف) بیت دوم صورت بی‌صورت، تناقض دارد یعنی دو امر متضاد طوری کنار هم آمده‌اند که قابل جمع کردن نیستند مثل: فریاد بی‌صدا، بی‌هنری هنر، از تهی سرشار و...
(ب) بیت دوم به معجزه حضرت موسی (ع) تلمیح دارد. حضرت موسی (ع) دست در گریبان برد و به امر خدا ید بیضا (دست نورانی) را بیرون آورد.
(پ) نام و ننگ متضاد هستند.

۱۱ - الف) وسیله سنجش دوستان خوب از بد آزمایش نمودن آنهاست هنگام قرض خواستن.

معنی بیت: روز نیازمندی و احتیاج زمان مناسبی برای تشخیص دوستان واقعی است برای آزمایش و تجربه از دوستان خود قرضی و وامی را طلب کن.

(ب) مفهوم بیت: جمال خداوند در آینه دل انسان تجلی می‌کند و آشکار می‌شود.

۱۲ - بیت (ب) مفهوم بیت سؤال کمک به بینوایان و افتادگان است و این با مفهوم بیت «ب» که سفارش به تواضع و افتادگی است مغایرت دارد.

۱۳ - معنی بیت الف) تا قوت و نیرو داری از حاصل سعی و تلاش خود رزق و روزی به دست آور زیرا نتیجه کوشش و تلاش تو به خودت برمی‌گردد.

معنی بیت (ب) انسان خردمند و پُر مغز به کرم و بخشش کردن می‌پردازد در حالی که انسان نادان و سست اراده، پستی می‌کند.

۱۴ - الف) وامانده: باقی‌مانده، آنچه از غذای دیگران بر جای می‌ماند.

(ب) آنگونه تلاش و کوشش کن که مثل شیر از تو باقی‌مانده و پس‌ماندی از غذایت بماند چرا مانند روباه به وامانده دیگری خود را سیر می‌کند؟

(پ) مفهوم بیت: سفارش به تلاش، اتکا به خود و روی پای خود ایستادن.

۱۵ - الف) شیر نماد افراد تلاشگر، قوی و کسانی که به‌خود اتکا دارند. روباه نماد انسان‌های ضعیف و ناتوان که تلاش نمی‌کنند.

(ب) خود را انداختن: کنایه از خود را عاجز و درمانده نشان دادن. (تظاهر به ناتوانی)

(پ) مفهوم نهایی بیت سفارش به کوشش و تلاش است.

۱۶ - «چنگ، ایهام تناسب دارد. واژه چنگ در این بیت به معنی نوعی ساز موسیقی است و این معنا در بیت پذیرفتنی است. معنای دوم چنگ کف دست و انگشت است که در این بیت پذیرفتنی

نیست ولی با واژه‌های رگ و استخوان و پوست تناسب و مراعات نظیر دارد.

*یادآوری: ایهام تناسب: آن است که یک واژه بیش از یک معنا داشته باشد و یک معنای آن در بیت پذیرفتنی

باشد اما معنای دیگر آن پذیرفتنی نباشد و در عین حال با بعضی از واژه‌های بیت، رابطهٔ تناسب برقرار کند.

- ۱۷ - الف) کنایه از: اندیشه و تفکر کردن در این درس کنایه از کوشش و تلاش نکردن
 ب) کنایه از: نتیجهٔ کار و تلاش انسان به خود او باز می‌گردد (حاصل کوشش خود را خودت می‌بینی)
 پ) کنایه از: از خود بی‌خود شدن و مست و مدهوش شدن
 ت) کنایه از: آگاه و بصیر نمودن

۱۸ - الف) روشنایی مفعول است.

برای پیدا کردن مفعول از فعل جمله می‌پرسیم: چه چیزی را؟ چه کسی را؟

چه چیزی را نبخشد؟ روشنایی = مفعول

ب) فعل «ماندن»، ناگذر است زیرا:

۱- به مفعول نیاز ندارد.

۲- فعل اسنادی نیست پس مسند نمی‌خواهد.

۳- به حرف اضافهٔ اختصاصی نیاز ندارد پس گذرا به متمم نیست.

پ) «خرد» متمم است. حرف «را» در مصراع اول بیت، به معنی «به» است.

باز گردانی مصراع اول: اگر روشنایی را به خرد نبخشد.

متمم

۱۹ - گزینهٔ ب)

معنی و مفهوم بیت: خداوند جهان را به گونه‌ای خلق نموده است که هر چیزی در جای خود قرار دارد نه کم نه زیاد.

*نظام احسن آفرینش یعنی آفرینش دقیق و بدون کاستی و نقص.

۲۰ - الف) حذف به قرینهٔ معنوی ← به نام چاشنی‌بخش زبان‌ها [آغاز می‌کنم]

ب) حذف به قرینهٔ معنوی ← مصراع اول: آن سر بلند [است] که خدا او را بلند خواهد.

مصراع دوم: آن دل نژند [است] که خدا او را نژند خواهد.

۲۱ - به نام پروردگاری آغاز می‌کنم که حضورش در سخن، مزه و شیرینی به آن می‌بخشد؛ نام و حضورش در سخن، معیار شیرینی معنا در بیان است.

۲۲ - حس آمیزی: حلاوت سنج معنی «واژهٔ حلاوت به معنی شیرینی مربوط به حس چشایی است و در مورد معنا به کار برده شده که یک حس باطنی است،

کنایه: چاشنی‌بخش بودن کنایه از: اثربخش بودن

حلاوت‌سنج بودن کنایه از: خوبی و بدی را مشخص کردن

مجاز: زبان مجاز از گفتار و سخن است. (زیرا در معنای خود زبان به کار نرفته است بلکه در غیر از معنای حقیقی خود؛ یعنی سخن و گفتار به کار رفته است.)

۲۳ - وحشی بافقی در بیت سؤال، خداوند تعالی را به خاطر اثر بخشی و زیباسازی بیان و سخن شاعران مورد ستایش قرار می‌دهد. از نظر او اگر سخنی شیرین و تازه و آبدار است و زیبا به نظر

می‌رسد از لطف و عنایت باری تعالی

است.

۲۴ - الف) مناعت طبع

ب) پرهیز از مال حرام

ج) تسلیم نشدن در برابر قدرت و پابندی به دین

۲۵ - دلیل نپذیرفتن صلّه: تردید در حلال بودن مالها است.

۲۶ - الف) «سبحان الله، شبه جمله‌ای است که در هنگام تعجب به کار می‌رود، شگفتا

ب) منظور از امیرالمؤمنین خلیفه عباسی، القادر بالله، است.

پ) می‌روا دارد ستدن آن یعنی گرفتن آن را جایز و حلال می‌داند.

۲۷ - الف) پسر قاضی بست، بوبکر بولانی

ب) دلایل پسر قاضی برای نپذیرفتن طلاها: ۱- اطاعت و تبعیت از پدر ۲- ترس از حساب و پرسش روز قیامت.

ج) خواجه عمید لقب بونصر مشکان دبیر رسایل سلطان محمود و مسعود غزنوی است.

۲۸ - الف) مرجع ضمیر «ایشان» قاضی بست، بوالحسن بولانی و پسرش بوبکر هستند.

ب) علت اندیشه‌مندی بونصر مشکان، نپذیرفتن طلاهای اهدایی سلطان مسعود غزنوی از سوی قاضی بست و پسرش بود. آنان با اینکه تنگدست بودند، صلّه امیر را رد کردند.

۲۹ - بیت سؤال سروده صائب تبریزی شاعر دوره صفویان است.

۳۰ - جمله معلوم: ۱- زاغی فراغی گزید ← مجهول: فراغی گزیده شد.

نهاد مفعول فعل معلوم

جمله معلوم: ۲- رخت خود را به راغی کشید ← مجهول: رخت به راغی کشیده شد.

مفعول فعل معلوم

۳۱ - شکل مجهول عبارات سوال

الف) کسی فرستاده شد.

ب) قاضی بوالحسن و پسرش خوانده بشدند.

ج) آن همی ستانده نشود.

*در عبارت آن قاضی همی نستاند: قاضی: نهاد آن؛ مفعول. هنگام مجهول‌سازی قاضی حذف می‌شود و «آن» در جایگاه نهاد قرار می‌گیرد.

۳۲ - شکل مجهول عبارات سوال:

الف) زرها آورده شده است.

ب) حق نعمت تندرستی گزارده شده باشد.

۳۳ - الف) فعل مجهول: گسیل کرده شود

شکل معلوم: او نامه‌ها را گسیل کند.

ب) فعل مجهول: داده آید: (داده شود)

شکل معلوم: او پیغام را دهد.

*در فعل‌های مجهول جملات بالا از فعل کمکی «شود» و «آید» استفاده شده است هنگام معلوم‌سازی فعل اصلی نیز باید به صورت «مضارع» درآید. «کند»، «دهد»

۳۴ - الف) نامه سته بشد و پیش برده شد.

ب) تو خوانده می‌شوی.

۳۵ - الف) نامه‌های رسیده بیرون آورده می‌شد.

ب) چیزی که در او کراهیتی نبود فرود سرای فرستاده می‌شد.

۳۶ - الف) فعل معلوم: دهند ← : دو هزار هزار درم به دیگر ممالک به مستحقان و درویشان داده شد.

ب) فعل مجهول: نبشته آمد: نوشته شد ← او نامه را نوشت.

۳۷ - الف) امیر بگرفته شد و ربوده شد و به کشتی دیگر رسانیده شد.

ب) جامه بگردانیده شد.

*فعل‌هایی می‌توانند مجهول شوند که به مفعول نیاز داشته باشند. فعل «آمد» چون به مفعول نیاز ندارد نمی‌تواند گذرا شود.

۳۸ - فضایی در دامنه کوه مشاهده کرد. دامن پر از گل و سبزه کوه، نشان از گنج نهفته در دل کوه داشت.

۳۹ - الف) به بونصر بگو امروز من تندرست هستم و در این دو سه روز، اجازه ملاقات خواهم داد زیرا که تب و بیماری به کلی از بین رفته است.

ب) اما خداوند پس از نشان دادن قدرت خود لطف کرد و جشن و شادمانی به آن فراوانی مکنه شد و از بین رفت.

۴۰ - الف) زمانی که این بیماری پیش آمده بود، بونصر شخصاً از نامه‌های رسیده نکته‌برداری می‌کرد.

ب) این مرد بزرگ با خوش حالی به نوشتن پرداخت و تا نزدیک نماز ظهر این کارهای بزرگ را تمام کرده بود.

۴۱ - الف) ناگهان دیدند که چون آب فشار آورده بود، کشتی پر شده و در حال غرق شدن و شکسته شدن است.

ب) امیر مسعود فرمان داد تا یک میلیون سکه نقره به درویشان و نیازمندان پایتخت ببخشند و دو میلیون سکه نقره به دیگر کشورها.

۴۲ - الف) امیر مسعود به ساحل رود هیرمند رفت با بازهای شکاری، یوزهای شکاری، خدمتکاران و نوازندگان.

ب) ده کشتی جنگی کوچک آوردند. یکی از کشتی‌ها بزرگ‌تر بود برای نشستن امیر مسعود و گسترده‌ها گسترده‌ها.

۴۳ - واژه‌های مترادف عبارت‌اند از:

الف) آوازه‌خوان ← ت) مطرب

ب) زبون ← پ) بیچاره

پ) آشتگی ← الف) تشویش

ت) حیران ← ث) سرگشته

ث) دریافت کردن ← ب) ستدن

۴۴ - توری: منسوب به شهر توز، پارچهٔ کتانی نازک که در شهر توز می بافتند. / مخنقه: گردن آویز، گردن‌بند / عقد: مخنقه، گردن‌بند / کافور: ماده‌ای سفیدرنگ و خوشبو (ب) خیلانشان: هریک از سپاهییانی که از یک دسته باشند. / رقعت: رقع، نامهٔ کوتاه / گسیل: فرستادن / باز نمود: شرح داد، بیان کرد.

۴۵ - معنای واژه‌های مشخص شده:

کراهیت: ناپسندی

فرود سرای: اندرونی، اتاقی در خانه که پشت اتاق دیگر واقع شده باشد؛ مخصوص زن و فرزند و خدمتکاران

آغاجی: خدمتکار مخصوص امیر مسعود غزنوی

خیرخیر: سریع، سُر سُر

بشارت: مژده، خبرخوش

۴۶ - الف) فعل 'شد' اسنادی است. ← من دیوانه خواهم شد
ب) نهاد مسند اسنادی

(ب) فعل 'شد' غیراسنادی است ← به فلک بر (بالا) رفت.

۴۷ - (ب) و (پ)

ب) از تاب آتش دوری چون گل غرق عرق شدم
مسند اسنادی

پ) ساغر تهی نشد
نهاد مسند اسنادی

*فعل 'شد' در بیت الف به معنی 'رفت' است و غیراسنادی است.

معنی مصراع (اول) به آهستگی سوی آب روان رفت.

۴۸ - هر دو بیت با هم قرابت معنایی دارند. مفهوم هر دو بیت: ستایس حکمت و تدبیر الهی و بی‌نقص بودن نظام آفرینش

۴۹ - فعل 'شد' در بیت 'الف' اسنادی است اما در بیت 'ب' غیراسنادی به معنای 'رفت' است.

الف) تا بگویم که چه کشفم شد ← تا بگویم که چه کشفی برای من حاصل شد .
معنی اسنادی

ب) قد تو تا بشد از جویبار دیدهٔ من ← اندام تو تا از کنار جوی چشم من رفت .
معنی غیراسنادی

۵۰ - الف) فعل 'شد' در این بیت حافظ شیرازی فعل غیراسنادی است. به معنی 'رفت'.

معنی مصراع: دل من و دین من رفت (کنایه از عاشق و کافر شدم) و یارم مرا ملامت نمود.

(ب) واژه 'شد' در مصراع دوم بیت، فعل اسنادی است و نیاز به مسند دارد.

معنی مصراع دوم: کل وجود من چشم و گوش شد .
مسند فعل اسنادی

۵۱ - الف) فعل 'شد' در مصراع اول بیت، فعل غیراسنادی به معنی 'رفت' است.

معنی مصراع: دیروز معشوق می‌رفت (گذر می‌کرد) و به او گفتم ای صنم (بُت) عهد را به‌جای آور.

(ب) فعل 'شد' در مصراع اول و دوم بیت، فعل غیراسنادی است به معنی 'رفت'.

معنی مصراع اول، واعظ خلوت گزیده دیشب به میخانه رفت.

معنی مصراع دوم: (واعظ) پیمان را رها کرد (ترک عهد کرد) و به سراغ جام شراب رفت.

۵۲ - * آن سر بلند است.

نهاد مسند

* او، آن سر را (ضمیرش) بلند خواهد.

مفعول

* او آن دل را (ضمیرش) نژند خواهد.

نهاد مفعول مسند

۵۳ -

الف

«ش» در «خوردش» نقش مضاف‌الیهی دارد.

بازگردانی مصراع اول: نه بیگانه تیمار او را خورد. (جهش ضمیر)

مضاف‌الیه

«ش» در «چنگش» نقش متمم دارد.

بازگردانی مصراع دوم: چو چنگ برای او تنها رگ و استخوان و پوست ماند.

حرف اضافه متمم

ب

نهایت ناتوانی و ضعف شخص کاهل و تنبل.

۵۴ -

الف

چاشنی استعاره از سخن زیبا

ب

دو سرای استعاره از دنیا و آخرت

۵۵ -

الف

اوحدی

ب

مولوی

پ

صائب

ت

فریدون مشیری

۵۶ -

الف

مرا به کار نیست: به آن نیاز ندارم

ب

وزر: گناه / وبال: سختی و عذاب، گناه

پ

نگویم که مرا سخت دربايست نیست: نمی گویم که بسیار نیازمند نیستم

ت

دلایل قاضی: ۱- ترس از پرسش روز قیامت ، ۲- قانع بودن به مال کم دنیا

۵۷ -

الف

«آب، مجاز از رودخانه

ب

«رخت کشیدن، کنایه از کوچ کردن و سفر کردن

واج آرایبی: تکرار صامت «ت»

۵۸ - الف. ادبیات تعلیمی

ب. ادبیات غنایی

۵۹ - الف. ابوالفضل بیهقی (نویسنده)

ب. سلطان مسعود

۶۰ - کوتاهی جملات و کامل بودن آنها

۶۱ - بیت هشتم: استعاره از آسمان سرخ‌رنگ هنگام غروب

بیت دوازدهم: استعاره از میدان نبرد

۶۲ - * تشبیه: بنای زندگی (زندگی: مشبّه؛ بنا: مشبّه‌به) / سیماب‌گون امواج (امواج: مشبّه؛ سیماب: مشبّه‌به)

* کنایه: بنای زندگی را بر آب دیدن: کنایه از زندگی را ناپایدار و سست دیدن / خیال تازه به خواب دیدن: کنایه از فکر جدیدی در سر داشتن

۶۳ - انقراض و نابودی حکومت و سلسله خوارزمشاهی

۶۴ - جلال‌الدین خوارزمشاه را با این خصیصه‌ها توصیف می‌کند:

(۱) جنگجو و صف‌شکن

(۲) سوزان و نابودگر

۶۵ - مفهوم مشترک بیت «رهی معیری، و محتوای درس «در امواج سند»، اینار و از خودگذشتگی برای میهن، داشتن حس وطن‌دوستی (ملّی‌گرایی) و حراست از خاک کشور است.

۶۶ - این بیت به توصیف انبوهی سپاه مغول و مبارزه جلال‌الدین خوارزمشاه با سربازان مغول می‌پردازد و بیان می‌دارد شاهزاده جلال‌الدین هر تعداد سربازان مغولی را می‌کشت تعداد زیادی از مغولان، جایگزین آنها می‌شدند.

۶۷ - الف) تشخیص و استعاره: روی روز (چهره روز) - دامن شب: اضافه استعاری و تشخیص

ب) تشبیه: گرد زعفران‌رنگ (گرد: مشبّه؛ زعفران: مشبّه‌به) / گرد زعفران‌رنگ استعاره از نور کم‌فروغ و زردرنگ خورشید به هنگام غروب

۶۸ - معنی ابیات سؤال: هنگام غروب، دایره خورشید، سینه‌خیز و آرام در پشت کوه‌ها پنهان می‌شد و انگار آفتاب گردی زردرنگ به‌رنگ زعفران بر سر نیزه‌ها و سپاهیان می‌ریخت (آفتاب، نورافشانی می‌کرد).

۶۹ - کنایه: ۱- نمان شدن روی روز کنایه از فرا رسیدن شب و تاریک شدن هوا

۲- پنهان گشتن فروغ خرگه خوارزمشاهی کنایه از نابودی قدرت و عظمت سلسله خوارزمشاهی

ایهام تناسب: روی ۱- چهره (که در اینجا قابل قبول است)، ۲- بالا، فوق (در اینجا قابل قبول نیست ولی با واژه «زیر» تناسب دارد).

واج آرایبی: تکرار صامت / ر / در بیت اول

جناس ناهمسان: روی و روز (چون در همه حروف مشترک هستند و تنها در یک حرف اختلاف دارند).

۷۰ - الف) ترکیب وصفی یک مورد: روی روشن

ترکیب‌های اضافی: سه مورد: ۱- روی روز ۲- زیر دامن ۳- دامن شب
 (ب) بیت یک جمله دارد. شکل مرتب‌شده بیت:
 روی روشن روز به زیر دامن شب در سیاهی نمان می‌گشت.
 (ج) نمان: مسند / زیر: متمم / سیاهی: متمم

۷۱ - الف) ترکیب وصفی مقلوب: تاریک شب (شب تاریک)
 هسته صفت

(ب) گروه اسمی در مصراع دوم: فروغ خرگه خوارزمشاهی
 هسته

(ج) فروغ: نهاد / پنهان: مسند (فروغ خرگه خوارزمشاهی در آن تاریک شب پنهان می‌گشت.)

۷۲ - در ابیات سؤال، سه استعاره وجود دارد:

۱- دامن شام: اضافه استعاری (شام به انسانی تشبیه شده است که دامن دارد).

۲- دریای خون: استعاره از سرخی شفق و آسمان

۳- آفتاب: استعاره از حکومت و قدرت، و یا «عمر»

۷۳ - تشبیه: خونا ب شفق: اضافه تشبیهی، شفق به خونا ب مانند شده است.

کنایه: غروب آفتاب خویشتن را دیدن: کنایه از مرگ و نابودی قدرت خود را نظاره کردن

واج آرایی: تکرار صامت / د /

مراعات نظیر: خورشید، غروب، شفق، شام

۷۴ - الف: به خونا ب شفق: متمم / به خون آلوده: قید / ایران کهن: مفعول

ب: آتش: متمم / کمی: قید / سوزنده‌تر: مسند

۷۵ - خدای: نهاد

هیچ: قید

۷۶ - هر دو مثال، به «آزادگی» و «بی‌ثمری» درخت سرو اشاره می‌کنند.

در مثال الف، علت آزادگی درخت سرو را در بی‌ثمری و بی‌باری می‌داند. در این نگاه، چون سرو میوه‌ای نمی‌دهد نه شاد است و نه غمگین و این صفت در آزادگان یافت می‌شود.

در مثال ب، علت بی‌ثمری سرو را در آزادگی و تهیدستی آن می‌داند. به این کاربرد شاعرانه (آوردن دلیل غیرواقعی برای اثبات امری) آرایه «حسن تعلیل» می‌گویند.

۷۷ - در بیت سؤال دو تشبیه وجود دارد:

تشبیه ۱: چو نخل باش کریم

مشبه: تو محذوف / مشبه‌به: نخل / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: کریم بودن

تشبیه ۲: چو سرو باش آزاد

مشبه: تو محذوف / مشبه‌به: سرو / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: آزاد بودن

۷۸ - کنایه: «دست‌درازی، کنایه از تجاوز است.

مجاز: «همسایه شمالی» مجاز از لشکر روسیه است.

۷۹ - در عبارت سؤال دو وابسته پیشین وجود دارد:

آخرین شب

صفت هسته

شمارشی

همان خورشید

صفت هسته

اشاره

آن شب

صفت هسته

اشاره

۸۰ - الف) او / چشمهای درشت، سیاه و گیرای عباس / یک جهان

هسته هسته وابسته پیشین هسته

صفت شمارشی

یک قرن / اختلافات / جنگهای داخلی / کاردی / پهلوی این کشور

وابسته پیشین هسته هسته هسته هسته صفت مضافیه

صفت شمارشی

۸۱ - الف) نتیجه چنین برخورد

هسته وابسته پیشین مضافیه

صفت مبهم

ب) این وصف / هیچ جا

صفت هسته صفت هسته

اشاره مبهم

۸۲ - الف) آن دل / آن که ← آن کس / هر دو جهان او (چهار وابسته پیشین دارد).

صفت هسته صفت هسته صفت هسته صفت هسته

اشاره اشاره مبهم شمارشی

ب) این دفتر / صد دفتر

صفت هسته صفت هسته

اشاره شمارشی

۸۳ - الف) -

در بیت «الف» یک وابسته پیشین وجود دارد ولی در بیت «ب» وابسته پیشین وجود ندارد. هر سو

صفت هسته

مبهم

* در بیت «ب» واژه‌های «همه» و «آن» چون قبل از اسمی نیامده‌اند صفت پیشین نیستند بلکه ضمیر مبهم و اشاره‌اند. (همه) [انسان‌ها] جانب... / آن [کاری] را...

۸۴ - الف) صد نعره / هر بن مویی

صفت هسته صفت هسته

شمارشی مبهم

ب) هر دو دیده / دو دیده

صفت صفت هسته صفت هسته

مبهم شمارشی شمارشی

۸۵ - پ) در گروه اسمی «اتابک ابوبکر بن سعد زنگی، ابوبکر، هسته» و «اتابک شاخص» آن است.

واژه اتابک یا اتابیک: انا به معنی پدر و بیگ، معنی بزرگ. پدر بزرگ / وزیر بزرگ

۸۶ - الف) این دقیقه

صفت هسته

اشاره

(ب) این پرده

صفت هسته

اشاره

۸۷ - املای پنج واژه نادرست است

شکل درست واژه‌های املایی:

۱- حامل -> حامل ۲- سفیر -> سفیر (فریاد)

۳- قرض -> غرض (مقصود) ۴- تبع -> طبع (استعداد) ۵- برگذار -> برگزار

۸۸ - بیت «الف» وابسته پیشین ندارد.

در بیت «ب»: هر کجا

صفت هسته

مبهم

۸۹ - شاخص‌ها عبارت‌اند از: آقا - سید - میرزا (اول)

* میرزای دوم مضاف‌الیه است.

* میرزای سوم هسته گروه اسمی است.

* میرزای چهارم مضاف‌الیه است. (آمدنِ میرزا)

هسته مضاف‌الیه

- ۹۰

۱- استفاده از اوقات اسارت برای آموزش و یادگیری خواندن و نوشتن

۲- تمرین و اجرای سرود و تئاتر

۳- اجرای سرگرمی‌های متنوع، ورزش و مسابقه

۴- تلاوت قرآن و نهج‌البلاغه

۵- دکلمه‌خوانی و مقاله‌نویسی

- ۹۱

الف

مژگان به خون دیده تر شد: کنایه از گریستن، شدت گریه و غم و اندوه

ب

جلال‌الدین تشبیه به آتش شده است.

آتش: مشبّه به سوزاندگی (سوزان بودن): وجه‌شبه

پ

درباره جلال‌الدین خوارزمشاه

- ۹۲

الف

چهار منادا (افسران - فرماندهان شجاع، هم‌سنگران، یاران عزیز)

ب

(فرماندهان -> معطوف) / (یاران، جانفشانی‌ها، شما، اعجاب -> معطوف)

پ

دل‌آوری‌ها و جانفشانی‌های سربازان فداکار شما افسران عزیز	دشمن	به تحسین و اجاب	وا داشت
نهاد	مفعول	متمم	فعل

ت

فرماندهان شجاع / یاران عزیز / سربازان فداکار / افسران عزیز

ث

شجاع: صفت بیانی ساده

سربازان: مضاف‌الیه

۹۳ -

الف

آن (صفت اشاره) / سیماب‌گون (صفت بیانی) / لرزان (صفت بیانی)

ب

هر (صفت مبهم) / هزاران (صفت شمارشی)

پ

مرگ (مضاف‌الیه) / انبوه (صفت بیانی)

ت

شفق (مضاف‌الیه) / شام (مضاف‌الیه)

۹۴ -

الف

دریای خون استعاره از غروب خورشید

ب

دریای خون استعاره از میدان جنگ

۹۵ -

الف

باران تیر: اضافه تشبیهی

ب

خوناب شفق: اضافه تشبیهی / دامن شام: اضافه استعاری (تشخیص)

پ

روی روز: اضافه استعاری / دامن شب: اضافه استعاری (تشخیص)

۹۶ -

الف

برگ استعاره از سرباز / شاخه استعاره از سپاه مغول / برگ از شاخه ریختن کنایه از کشته شدن و کم شدن / شکفتن و برگ کردن کنایه از زیاد شدن و اضافه شدن / برگ ریختن، برگ کردن: تضاد

ب

مانند کردن تو به نخل و سرو: تشبیه / نخل، سرو: مراعات نظیر / آید، نیاید: تضاد / سرو نماد آزادی

۹۷ -

الف

رقصیدن مرگ ← متناقض‌نما

ب

سد روان ← متناقض‌نما

۹۸ - ملک‌الشعراى بهار، فریدون مشیری، فریدون توللی

۹۹ - گزینه «ب» یا «درخواست فرصت کوتاه»

۱۰۰ - زیرا خداوند او را به آفتاب نظر پرورده بود یا چندین هزار سال از پرتو نور احدیت پرورش یافته بود.

۱۰۱ - الف) منظور از جهان‌گیر مجنون است.

ب) مفهوم بیت به «شهرت یافتن عاشق در عشق» اشاره می‌کند.

۱۰۲ - الف) مرجع ضمیر «او» مجنون است.

- (ب) مفهوم کلی بیت: برگشتن بخت و اقبال از مجنون و درماندگی اطرافیان از عاشق شدن او.
 ۱۰۳ - الف) مرجع ضمیر 'او' در 'ورا' (او را) پدر مجنون است.
 (ب) زبان کشیدن کنایه از صحبت کردن.
 ۱۰۴ - قید: یک‌سر، به اتفاق
- ۱۰۵ - هر دو بیت به 'بداقبالی اقبال عاشق و درماندن در کار عشق' اشاره می‌کنند.
 ۱۰۶ - هر دو بیت به 'شهرت یافتن عاشق در عشق' اشاره می‌کنند.
 ۱۰۷ - مفهوم بیت سؤال و بیت سعدی 'وفاداری عاشق' است. عاشق هیچ‌گاه دست از معشوق بر نمی‌دارد.
 ۱۰۸ - الف) شاعر برای کعبه زلف قائل شده است، تشخیص است.
 (ب) دست در چیزی زدن کنایه از متوسل شدن.
 ۱۰۹ - مفهوم کلی بیت سؤال: آرزوی افزونی عشق عاشق (انسان عاشق هرگز از عشق دل‌زده نمی‌شود).
 ۱۱۰ - مفهوم مشترک دو بیت سؤال 'رهایی خواستن از گرفتاری عشق' است.
 ۱۱۱ - مفهوم کلی عبارت سؤال: در میان خلق بودن ولی یک لحظه از یاد خدا غافل نبودن.
 ۱۱۲ - کنایه: آسمان‌گیر کنایه از مشهور
 تشبیه: چون مه لیلی
 استعاره: جهان‌گیر استعاره از مجنون
 جناس همسان: چون اول: وقتی که چون دوم: مانند
 ۱۱۳ - جناس ناهمسان: سر و در
 کنایه: گشاده شدن در کنایه از حل شدن مشکل
 استعاره: 'در' استعاره از مشکل
 ۱۱۴ - الف) کنایه: حلقه در گوش نهادن کنایه از اظهار بندگی کردن
 (ب) جناس ناهمسان: جوش و گوش
 (ج) مجاز: سینه مجاز از دل
 ۱۱۵ - کنایه: در چیزی دست زدن کنایه از متوسل شدن
 تشخیص و استعاره: زلف کعبه تشخیص و استعاره است.
 تشبیه: مجنون به مار تشبیه شده است.
 ۱۱۶ - وجود انسان با عشق آمیخته و عجین است.
 ۱۱۷ - الف) قهر: خشم، غضب، چیره شدن، غلبه
 (ب) جَلت: بزرگ است / تصرف: دست به کاری زدن، تغییر دادن چیزی به میل خود
 ۱۱۸ - مُشْتَبِه: اشتباه کننده، دچار اشتباه، (مشتبه شدن: به اشتباه افتادن)
 (ب) ازل: زمان بی‌آغاز، متضاد ابد

- ج) اختصاص: برگزیدن، تفضیل و ویژگی / تعیبه کردن: جاسازی کردن، قرار دادن، نهادن
- ۱۱۹ - مفهوم: خلقت انسان از گل و آمیختن آن با عشق الهی
- ۱۲۰ - مفهوم کلی عبارت سؤال: قابلیت دل برای تقرّب و نزدیک شدن به خداوند متعال.
- ۱۲۱ - اگر من (خداوند متعال) نگاه و عنایتی به سنگ کنم، از آن دلی سوخته می‌سازم و بیرون می‌آورم.
- ۱۲۲ - همه چشم‌ها و بینش‌ها از باری تعالی است ولی او از دیده‌ها غایب و پنهان است. من آرزومند کسی هستم که در عین آشکار بودن، پنهان است.
- ۱۲۳ - معنی بیت: گفتند بسیار جستجو کرده‌ایم و او پیدا نمی‌شود. گفت آن انسان حقیقی را که یافت نمی‌شود، می‌خواهم.
- ۱۲۴ - دیروز شیخ با چراغی دور شهر می‌چرخید و می‌گفت: از انسان‌های دیو صفت و درنده‌خو آزرده‌خاطر م و آرزومند انسان حقیقی هستم.
- ۱۲۵ - شکل درست واژه‌های املائی:
- معمور ← مأمور (معمور: آباد)
غرب ← قرب (نزدیکی)
مستحق ← مستحق (شایسته)
غالب ← قالب
- ۱۲۶ - در متن بالا تنها یک غلط املائی وجود دارد.
مأمور (امر شده) ← معمور (آباد)
عمارت دل را معمور کرد ← بنای دل را آباد ساخت.
- ۱۲۷ - مصراع دوم به آیه ۷۶ سوره ص، تلمیح دارد: قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ
ب) در بیت یک استعاره وجود دارد: دیو استعاره از ابلیس
ج) تضاد: دیو و آدم
- ۱۲۸ - اضافه‌های تشبیهی: گوهر محبت ← محبت به گوهر مانند شده است.
صدف امانت ← امانت به صدف مانند شده است.
تلمیح به آیه ۷۲ سوره احزاب: إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ الْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَ حَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا.
ب - ۱۲۹
مضمون مشترک آیه قرآن و بیت «ب»، پنهان بودن در عین آشکاری است.
مفهوم بیت الف: خداوند متعال بر همه امور اعم از ظاهر و باطن، آگاه و مطلع است. او امیدها را به یقین تبدیل می‌کند.
- ۱۳۰ - بیت اول: «رایت عشق» اضافه تشبیهی (عشق: مشبه: رایت: مشبه‌به) / تشبیه (رایت عشق: مشبه، مه لیلی: مشبه‌به) / جهان گیر: کنایه از مجنون نامی و مشهور / آسمان گیر شدن: کنایه از مشهور شدن، آشکار گردیدن در

جهان / مه: استعاره از چهره لیلی / مه و آسمان: مراعات نظیر / چون (اول): وقتی که؛ چون (دوم): مانند: جناس تام (همسان)
بیت دوم: دل برداشتن: کنایه از قطع علاقه کردن، ناامید شدن / «دل برداشتن» برای بخت: تشخیص، استعاره / بخت و سخت: جناس ناقص اختلافی (ناهمسان)
۱۳۱ - «حلقه در گوش نهادن» کنایه از اظهار بندگی کردن، مطیع و فرمانبردار بودن
شاعر در مصراع دوم پدر مجنون را به کعبه تشبیه کرده که وجه شبه آن «حلقه در گوش نهادن» است.

پدر مجنون چون کعبه حلقه در گوش نهاد

مشبه ادات تشبیه مشبیه وجه شبه

۱۳۲ - معنی: (کعبه) محل برآورده شدن نیازهای همه مردم دنیاست و قبله گاه ساکنان زمین و فرشتگان است.
مفهوم: بیان عظمت کعبه

۱۳۳ - مفهوم بیت هفدهم: نصیحت ناپذیری مجنون

مفهوم بیت بیستم: ترجیح زندگی معشوق بر زندگی عاشق / از خودگذشتگی

۱۳۴ - مفهوم بیت «نعمت الله ولی»: عاشقی، کار افراد بیکار است و انسان عاقل به سوی عشق و عاشقی نمی رود.

مفهوم بیت «بیدل»: درمان ناپذیری عشق

پدر مجنون، عشق مجنون را بیهوده و کار عاشقی را، کار بیکاران می دانسته است. از این رو برای درمان این درد، پسر را روانه خانه خدا ساخت. زمانی که راز و نیاز مجنون را در کنار خانه خدا شنید، به عشق پاک و صادقانه او پی برد و فهمید که درد عشق او درمان ناپذیر است.

۱۳۵ - معنی: ای عشق من، یک بار عقل را کنار بگذار و با دل به حل مسائل بپرداز.

مفهوم: تقابل عقل و عشق

بستگان و فامیل ها، وقتی بیچارگی او را دیدند از راه چاره اندیشی و تصمیم عاقلانه در پی درمان درد او برآمدند و پیشنهاد دادند که دیدار خانه خدا راه گشای کار مجنون است. غافل از اینکه این کار با عقل حسابگر و آینده نگر درمان نمی پذیرد.

۱۳۶ - در هر دو بیت حرف اضافه است، اما در بیت دوم (به خدایی - به کمال پادشاهی) در مفهوم سوگند به کار رفته است.

۱۳۷ -

الف ۳ جمله

۱- دریاب

۲- مبتلای عشق هستم

۳- از بلای عشق، مرا آزاد کن

ب دریاب / که (من) مبتلای عشق م (هستم) / مرا از بلای عشق آزاد کن

پ د، مصراع اول مخفف فعل هستم و نشان دهنده نهاد جمله نیز است.

د، در مصراع دوم «مفعول» است.

ت مبتلای عشق، بلای عشق

ث سه جزء دارد.

(من) / مبتلای عشق / هستم

نهاد مسند فعل

- ۱۳۸

الف ش: مضاف‌الیه

ب م = به من: متمم

پ ت: مضاف‌الیه

ت م = به من: متمم

ث د، در «رسانم»: مفعول

ج م (آرزوی من): در هر دو مصراع مضاف‌الیه

- ۱۳۹

الف محمدعلی بهمنی

ب بیدل دهلوی

پ نعمت‌الله ولی

۱۴۰ - گزینه ۳: د-م، در این گزینه مخفف فعل اسنادی است (مبتلای عشق هستم).

۱۴۱ - مفهوم مقابل آن در بیت گزینه ۲، دیده می‌شود. در بیتی که در سؤال آمده بیان می‌شود که چاره‌جویی را باید کنار گذاشت و کارها را به دل سپرد، اما در بیت د-ب به دنبال چاره‌جویی هستند.

- ۱۴۲

الف اشاره به قدرت و درایت حضرت علی (ع) و پهلوانی رستم: تلمیح

ب اشاره به آیه ۱۴ سوره الرحمن: «خدای رحمان انسان را از گلی خشکیده که همچون سفال بود، آفرید»: تلمیح

۱۴۳ - ید قدرت، رگ روح، در دل

- ۱۴۴

الف حافظ

ب سعدی

پ حسین منزوی

خواجوی کرمانی

مولوی

- ۱۴۵ - گزینهٔ «۴»: نقش دستوری واژهٔ «قطره» با دیگر گزینه‌ها متفاوت است. «قطره» در اینجا «نهاد» است، در حالی که کلمات مشخص شده در دیگر گزینه‌ها همگی «مفعول» هستند.
- ۱۴۶ - گزینهٔ «۲»: ترکیب «رگ روح» استعاره است: «روح به موجودی تشبیه شده که رگ دارد».
- ۱۴۷ - الف) فرید: یگانه، یکتا
ب) بهاء: درخشندگی، رونق، شکوه / مناسک: جمع منسک یا منسک، اعمال عبادی، آیین های دینی.
- ۱۴۸ - تقوا: پرهیزگاری، زهد / فضل: برتری، کمال، معرفت، بخشش
ب) انکار: نفی کردن، منکر شدن / عازم: راهی، رهسپار
- ۱۴۹ - واژه‌های حریف در متن سؤال به معنی «همدم و رفیق و هم‌نشین» است و با مصراع «الف، همسانی و ترادف دارد. معنی الف): نی همدم انسان‌هاییست که از یارشان جدا شده‌اند. معنی ب): آن مبارز سرهای رقیبان جنگی را نابود کرده است (کنایه از کشتن).
- ۱۵۰ - صلاح: خیر و نیکی، درست‌ی
حسام: شمشیر تیز و برآن
- ۱۵۱ - الف) طرز: شکل، طریقه، قاعده / سنایی: روشنایی، فروغ (تخلص شاعر قرن ۶)
ب) قدس الله روحه العزیز: خداوند روح عزیزش را پاک گرداند.
- ۱۵۲ - راست اول متضاد چپ، سمت راست.
راست دوم: مخفف راست
- عزم: قصد، نیت، آهنگ، اراده کردن
- ۱۵۳ - ملک: فرشته / جمله: همه، همگی
- الف ← ج : لَین = نرم
ب ← د : خطاب = سخن رو در رو گفتن
ج ← الف : رُستن = رویدن
د ← ب : خاتون = بانو و خانم
الف ← د : طعن: ملامت و سرزنش
ب ← هـ : عمامه: سرپند و دستار
- ۱۵۵ - ج ← ب : صنم: بت و دلبر
د ← ج : هیاهو: بانگ و غوغا
هـ ← الف : فرّ: شأن و شوکت
- ۱۵۶ - شکل درست واژهٔ املائی: صلاح کار
معنی مصراع اول: درستی کار کجا و من مست کجا، من با درستی کار نسبتی ندارم.
- ۱۵۷ - واژهٔ «ثنایی» در بیت بالا به معنی «ستایش» است و به همین دلیل باید «ثنایی» نوشته شود نه سنایی.
معنی مصرع دوم: تو نمایندهٔ بخشش هستی، فقط تو شایستهٔ ستایش هستی

معنی سنایی: نور و روشنایی، فروغ

۱۵۸ - «ملقب به جلال‌الدین، مشهور به مولانا یا مولوی، گروه بدلی است؛

واژه «محمّد» نقش نهادی دارد بنابراین نقش گروه بدلی بدل از نهاد است.

بدل: گروه یا کلمه‌ای است که در توضیح کلمه یا گروه قبل از خود بیاید و قابل حذف باشد. بدل نباید نقش دیگری داشته باشد.

۱۵۹ - الف) اقامت طولانی وی: گروه مسندی است. فعل «بوده است» فعل اسنادی است و نیاز به مسند دارد.

ب) از مردم خراسان: گروه مسندی است. فعل «شمرده است» به معنی به حساب آوردن علاوه بر مفعول، نیاز به مسند دارد. «از مردم خراسان» متممی است که در جایگاه مسند قرار گرفته است.

ضمیر «ش» در همشهریانش نقش مضاف‌الیهی دارد: همشهریانِ او

هسته مضاف‌الیه

۱۶۰ - محمد حسین خطیبی، بدل از «پدر جلال‌الدین» است. «پدر جلال‌الدین» نقش نهادی دارد و بدل آن «محمدحسین خطیبی» بدل از نهاد است.

بدل: گروه یا کلمه‌ای است که در توضیح کلمه قبل از خود بیاید و قابل حذف باشد.

۱۶۱ - الف) یک معطوف وجود دارد. خویشان معطوف به مفعول است. «شهر بلخ» مفعول است و «خویشان» بعد از او عطف قرار گرفته است (معطوف به مفعول)

ب) «پنج شش ساله» مسند است.

۱۶۲ - الف) در عبارت سؤال نقش تبعی وجود ندارد. حرف «او» در «و مدتی در آن نواحی به سربرد» «او ربط» است نه «او عطف».

ب) مفعول جمله اول عبارت: مناسک حج

ج) «مسند» در جمله دوم: روانه

۱۶۳ - در متن بالا سه بار از نقش معطوف استفاده شده است. معطوف‌های عبارت بالا عبارتند از: صاحب بصیرت - عالم پرور - آزاد

* «او» در «تاخت و تاز» جزئی از واژه است.

* «او» در عبارات «و پادشاهی ...» و «او ربط است».

۱۶۴ - معطوف‌های عبارت سؤال عبارتند از: شاگردان - وعظ

* حرف «او» در گروه اسمی «بیست و چهار سال» جزئی از واژه است و «او عطف» نیست.

۱۶۵ - الف) معطوف‌های عبارت بالا عبارتند از: ۱- شام ۲- ارشاد

ب) ترکیب‌های اضافی موجود در جمله اول: ۱- شهر حلب ۲- شهر شام

۱۶۶ - ترکیب‌های وصفی: پادشاهی دانا - پادشاهی صاحب‌بصیرت - پادشاهی عالم پرور - محیطی آرام - محیطی آزاد - آن نواحی - آن سرزمین - علاقه فراوان

ترکیب‌های اضافی: پدر مولانا - دیار روم - تاخت و تاز سپاه - سپاه مغول - مردم سرزمین

- ۱۶۷ - ترکیب وصفی: این آیام ترکیب‌های اضافی: خاندانش (خاندان او) - قصد حج
- ۱۶۸ - ترکیب‌های اضافی عبارت سوال عبارت‌اند از: علت شهرت - شهرت او - اقامت وی (او) - شهر قونیه - مردم خراسان - همشهریانش (همشهری‌های او) - یاد آنان - دلش (دل او)
- ۱۶۹ - الف) ترکیب‌های اضافی: شغل تدریس - حضورش (حضور او) - مردم روزگار - تقوای او - زهد او - آفتاب عشق - شمس حقیقت - برابریش (برابر او)
- ب) در عبارت سؤال سه معطوف وجود دارد. معطوف‌ها عبارت‌اند از: ۱- پیروان / ۲- زهد / ۳- شمس
*حرف «واو» در عبارات «و مردم روزگار متفق بودند»، «و شاگردان بهره بردند»، «واو عطف» است.
- ۱۷۰ - در متن سؤال «شش» ترکیب اضافی وجود دارد. ترکیب‌های اضافی عبارت‌اند از: ۱- پدر جلال‌الدین / ۲- دانشمندان روزگار / ۳- روزگار خود / ۴- سبب هراس / ۵- کشتار لشکر / ۶- لشکر مغول
- ۱۷۱ - «واو» نقش مفعولی دارد. زیرا قبل از «را» مفعولی آمده است.
«شمس پرنده» نقش مستدی دارد. زیرا فعل «می‌گفتند» هرگاه به معنی «به حساب آوردن» باشد علاوه بر مفعول به مسند نیاز دارد.
- ۱۷۲ - الف) معطوف: مردی حقیقی
* حرف «واو» در «و مولانا جلال‌الدین ...»، «واو» عطف است.
- ب) در متن سه ترکیب اضافی وجود دارد: ۱- طلب مردان / ۲- مردان خدا / ۳- لطف خدا
- ۱۷۳ - معنای واژه سنا: نور - روشنایی - فروغ
- ۱۷۴ - ترکیب‌های وصفی: هفت مورد: ۱- همه عالم / ۲- همه استادی / ۳- این آیام / ۴- این خلوت / ۵- خلوت عارفانه / ۶- چهل روز
ترکیب‌های اضافی سه مورد: ۱- علم خویش / ۲- استادی خویش / ۳- خدمت شمس
- ۱۷۵ - در متن سؤال دوبار از معطوف استفاده شده است: ۱- علما / ۲- زاهدان
*حرف «واو» در عبارت «و به سرزنش او پرداختند» واو عطف است.
- ۱۷۶ - عبارت «مولانا در معارف شمس غرق شد» استعاره است. زیرا معارف به دریایی تشبیه شده که مولانا در آن غرق شده است. واژه «دریا» نیامده و یکی از ویژگی‌های آن (غرق شدن) آمده است.
- ۱۷۷ - * حس آمیزی:
الف: ترانه‌های شیرین (شنوایی - چشایی)
ب: بهانه‌های زرین (شنوایی - بینایی)
* مه: استعاره از معشوق و محبوب (در این درس استعاره از شمس تبریزی)
- ۱۷۸ - تنها نقش تبعی در عبارت سؤال «معطوف» است. واژه «پیغام» معطوف به مفعول است. واژه «نامه» نقش مفعولی دارد.
*دقت کنید سایر «واو»هایی که در عبارت وجود دارد «واو عطف و پیوند» است.

- ۱۷۹ - الف) گلشن: باغ، روضه، گلزار
 ب) شبگرد: شبرو
- ۱۸۰ - واژه «فروغ» معادل واژه «سنا» است. سنا یعنی: روشنایی و فروغ
- ۱۸۱ - ترکیب‌های اضافی عبارت‌اند از: یاران مولانا - پژمردگی او - دل تنگی او - غیبت شمس - کردار خود
- ۱۸۲ - تعداد ترکیب‌های وصفی پنج مورد: ۱- صنم گریزپا / ۲- ترانه‌های شیرین / ۳- بهانه‌های زرین / ۴- مه خوب / ۵- مه خوش لقا
 تعداد ترکیب‌های اضافی: یک مورد: یار ما
 *دقت کنید واژه «سوی» حرف اضافه است و واژه بعد از آن «خانه» نقش متممی دارد بنابراین «سوی خانه» ترکیب اضافی نیست.
- ۱۸۳ - الف) ترکیب‌های وصفی: ندارد
 ترکیب‌های اضافی: بَرَم ← بَرَمِن
 ب) ترکیب‌های وصفی: ذمی دگر، همه وعده
 ترکیب‌های اضافی: ندارد.
- ۱۸۴ - «ب» - «آب» نقش مفعولی دارد، واژه «آتش» بعد از «واو عطف» آمده است و معطوف به مفعول است.
 * در بیت «الف» حرف «واو» حرف عطف و پیوند است.
- ۱۸۵ - بدل: واژه «خود» بدل از «تو» است.
 * در مصراع دوم حرف «واو»، «حرف عطف و پیوند» است.
- ۱۸۶ - در بیت سوال دو بار از معطوف استفاده شده است: ۱- حور ۲- جام می
 * «واو» قبل از واژه «امروز»، «واو عطف و پیوند» است.
- ۱۸۷ - الف) «قفس» استعاره از دنیا است
 ب) شاعر به مرغ آن چمن (باغ بهشت) تشبیه شده است.
 ج) «گلشن» و «چمن» مراعات نظیر دارند.
- ۱۸۸ - الف) شفیعی کدکنی شاعر معاصر در شعر سوال، مصراع «رو سر بنه به بالین تنها مرا رها کن» را از مولانا «تضمین» نموده است.
 ب) بیداری و خواب
 ج) بیداری زمان
- ۱۸۹ - هر دو بیت ناظر بر آیه «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» هستند. مضمون ابیات: انسان از خداست و به سوی او باز می‌گردد.
- ۱۹۰ - «ب» - مولانا می‌گوید: در خواب استاد معرفت را دیدم که به من با زبان رمز و اشاره گفت برای رهایی از دنیای مادی به سوی ما بیا،
- ۱۹۱ - «ب» - معنی بیت: برای مرگ من گریه نکن و افسوس نخور، اگر گرفتار نفس و شیطان شوی، آن، دریغ

دارد.

۱۹۲ - تکرار، واژه 'دریغ' در مصراع اول نقش مفعولی دارد و دو بار 'تکرار' شده است.

*دریغ در مصراع دوم نقش تبعی نیست زیرا نقش نهادی دارد.

*'واو' در مصراع اول 'واو عطف و پیونده' است.

۱۹۳ - بدل: سیه گلیمان

ما، سیه گلیمان را جز بلا نمی‌شاید.

بدل از ما نشانه مفعول

۱۹۴ - کنایه: سر به بالین نهادن کنایه از استراحت کردن

واج آرایی (نغمه حروف): تکرار مصوت کوتاه - 'ترک من خراب شبرگرد مبتلا کن'

۱۹۵ - الف) جناس همسان: راست اول: متضاد چپ راست دوم: مخفف را است

ب) کنایه: به فلک رفتن کنایه از عروج و تعالی است.

ج) مجاز: چپ و راست مجاز از همه جا

د) تشخیص: اینکه عشق آواز بخواند (آواز عشق)

۱۹۶ - 'من' در مرا نقش مفعولی دارد. اما او در 'او را' نقش متممی دارد. حرف 'را' در عبارت 'او را چیزی می‌نوشتم' حرف اضافه است به معنی 'برای' و واژه قبل از آن متمم است. تا برای او

حرف اضافه متمم

چیزی می‌نوشتم.

۱۹۷ - 'ب' - مفهوم عبارت ابوسعید، سفارش به نوعی از زندگی کردن است که انسان را به درجه‌ای برساند تا از او به نیکی و بزرگی یاد کنند.

۱۹۸ - در عبارت سوال پنج ترکیب اضافی وجود دارد. ۱- هنگام غروب / ۲- غروب آفتاب / ۳- خورشید عمر / ۴- عمر مولانا / ۵- جهان آخرت

۱۹۹ - غلط‌های املائی و شکل درست آنها: صلاح و درست (مترادفند) - خرد و بزرگ (متضادند) - خاستن و بلند شدن (مترادفند)

۲۰۰ - غلط‌های املائی و شکل صحیح آنها: سنا و فروغ (مترادفند) - اصرار و پافشاری (مترادفند) - حریف و مونس

۲۰۱ - 'ب'

مفهوم بیت 'ب'، این است که عاشق حقیقی از مرگ و رهایی از جهان مادی غمی ندارد و همین مضمون در عبارت سوال یافت می‌شود.

مفهوم بیت 'الف'، سفارش به 'به فکر خود بودن و ناپایداری عمر'

۲۰۲ - 'الف'، صنم = بت

'ب'، خوش لقا = ماه‌سیما

۲۰۳ - املائی درست واژه‌ها: 'پژمردگی - صنم - عزم - عارم - قرائت - فرصت - طعن - دریغ - مطلق' است.

۲۰۴ - این بلندترین کوه ایران: بدل

سلام: تکرار

دشت: معطوف

۲۰۵ - املای درست واژگان چنین است: وعظ، سیر و سفر، شهر حلب، صاحب بصیرت، هراس، اصرار

۲۰۶ - معنای واژه‌های مشخص شده:

(الف) بدیهی: آشکار، روشن   میثاق: عهد و پیمان، عهد استوار   مؤکد: استوار و محکم

(ب) سلب: جدا کردن چیزی از چیزی (سلب شدن: جدا شدن)

۲۰۷ - عشق مانند کشتی کنار اسم تو (ای امام زمان (عج)) به آرامش رسید ظهور کن زیرا ذکر و یاد تو آرامشی بی‌قرارکننده است.

۲۰۸ - (الف) سرنوشت‌گرایی یا تقدیرگرایی یعنی همه چیز دست سرنوشت است پس باید به آن راضی بود مثل بیت زیر:
«رضا به داده بده وز جبین گره بگشای / که بر من و تو در اختیار نگشاده‌ست»

۲۰۹ - (الف) نویسنده در عبارت «انعطاف جادوگرانه» به این نکته اشاره می‌کند که کلام سعدی انعطاف دارد و نرم است.

۲۱۰ - هر دو بیت به این مفهوم اشاره می‌کنند که «وقتی زمینه‌های گناه فراهم است احتمال ارتکاب گناه بیشتر است.»

۲۱۱ - مضمون مشترک عبارت سؤال و بیت، «تسلیم بودن در برابر خواست خدا و تقدیر الهی» است.

۲۱۲ - مفهوم مشترک عبارت سؤال و بیت «قناعت و دست کشیدن از دنیا» است.

۲۱۳ - مفهوم مشترک بیت و عبارت سؤال ناپایداری احوال دنیا است.

۲۱۴ - مرثیه خود و دلداری یاران

۲۱۵ - عطار - سعدی - فخرالدین عراقی

۲۱۶ - پیام مشترک هر دو عبارت این است که با کافران و حتی دشمنان نیز باید به نرمی و مهربانی رفتار کرد.

۲۱۷ -

الف سنایی

ب سعدی

پ قیصر امین‌پور

۲۱۸ - گزینه ۲: مفهوم مشترک آنها این است که گاهی اتفاقات زندگی در اختیار انسان نیست و آدمی باید نسبت به تقدیر الهی راضی باشد.

